

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λόγος θυμώνει ένα
θείον πώς δι' φοβάται την
λήθηα — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φωνήεντες της κενόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'

ΑΘΗΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 1 ΤΟΥ ΦΛΕΒΗΡΗ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 329

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΙΣ. Οι καμμοί τῆς λιμνοθάλασσης. Δυσλόγια.
- ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Ἡ κόλπα τῆς κροπότσκου (συνέχεια).
- » » » Τὸ Χαλιδόνι.
- Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Ὁ Δεκάλογος — Ὁ Γικτός.
- Ν. ΚΟΝΤΟΣΤΑΝΟΣ. Στὸ φῶς τῆς Ἑλλάδος (τέλος).
- ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ. Μία καινούρια φωνή.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ἄλλοι: Φωτιάδης
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΙΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

«Ὁ λόγος εἶδ' ἄν μῆτε γὰρ δημοτικὴ, μῆτε γὰρ καθαρὴ βουσα. Ὁ λόγος γὰρ τὴν ἠθικὴν.»
ΨΥΧΑΡΗΣ «Ρόδα καὶ Μῆλα», τόμος Ε'.

Α'

Στὰ Ρόδα καὶ Μῆλα του, στὸ «Μέρος πρῶτον τοῦ Ε' τόμου πού τώρα τελευταία βγήκε, σημείωσα τὴ φράση τοῦτη, ἀπλή καὶ σημαντικὴ, καθὼς ἐλά τὰ λόγια τοῦ Ψυχάρη: «Ἄς ἀφήσουμε λοιπὸν τὸ λυρισμὸ καὶ ἄς ξανακατέβουμε στὰ θετικά». Ὁ πρόλογος αὐτὸς τοῦ πέμπτου τόμου «Πολλὰ πράγματα», καθὼς τονε βάρφτε, εἶναι ἀπὸ τὰ ὁμορφότερα καὶ δυνατότερα ἔργα πού σκαρωθῆκαν ἀπὸ τὸ δημιουργὸ χερί τοῦ Ψυχάρη. Ὁ Ψυχάρης, ὄρα κατὰ ἄς τὸ ποῦμε, ἢ, καλλίτερα ἄς τὸ ξαναποῦμε, ἄς τὸ φωνάζουμε ἀκόμα καὶ ἄλλη μιὰ φορά, δὲ βλάπτει, μὲ τὴν ἀδεια τῶν κκ. Τσοκόπουλου καὶ Ξενοπούλου, τῶν τελευταίων τόσο ψυχοποντικῶν ἀνθρώπων πού καταδέχονται νὰ κἀμουν κάποιον λόγο, μὲ περίσσια συγκατάθεση γὰρ τὸ ὑποκείμενο τοῦ κυρ χαμένου τούτου καὶ τοῦ ἀεροκαπανιστῆ, ὁ Ψυχάρης, ὁ αἰὲς Ψυχάρης — καθὼς κάποτε καταφρονετικὰ μὲ τὸν ἀιάρη, γὰρ νὰ μὲ τονε συστήσῃ βέβαια πού δὲν τονε γιῶριζα, κάποιος ἐπίστης — σωστά, ἀφ' οὗ ὁ Ψυχάρης ἓνας εἶναι, — ὁ Ψυχάρης λοιπὸν αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος μεγάλος πέρα καὶ πέρα πεζογράφος πού ἀξιώθηκε νὰ ἀποχτήσῃ ὑπερὰ ἀπὸ κίθωνες ὑπνου καὶ σκλαβιάς, ἢ Ρωμισσύνῃ. Δὲ λέω ποιητῆς, γιὰ τὴν Ποίηση δύσκολα κρατᾷ στὸ στομάχι της καὶ δὲ σκολα χωνεύει τὴν πρόζαν ἐνῶ ἢ πρόζα χωρεῖ μέσα στὰ πλατιά της τὰ στέφια καὶ τὴν Ποίηση, καὶ κάθε Μοῦσα, καὶ κάθε Ἑρινύα, καὶ τὸν κόσμον ὅλο. Ἐὰ «Πολλὰ πράγματα» τοῦ Ε' τόμου τῶν Ροδόμηλων εἶναι, νάτα σάεττα, ἀριστοτέλημα πεζογραφίας, πού μέσα της ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά τὰ θετικά

καὶ ὁ λυρισμὸς ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἢ Ἐπιστήμη καὶ ἢ Τέχνη, σφιχταγκλιασμένες πάντα, χρεῖσυνε λογῆς χοροῦς, ἀπὸ τοὺς σεμνοῦς σуртоῦς τῶν κοριτσιῶνε μας τοῦ παλιῦ καιροῦ, ἴσα μὲ τοὺς κλέφτικους τῆς Ρομέλης. Ὁ λόγος τοῦ Ψυχάρη μὲ θυμίζει ἀκόμα τοὺς στίχους τοῦ γλυκῶδαλου Sully Prudhomme γὰρ τὸ βάλει:

C'est comme une fuite éternelle,
C'est comme un éternel retour.

Πάντα γράφει, μὰ δὲν πιστεύω νᾶγραψε ἄλλοτε τόσο ἤσυχα καὶ δυνατὰ, τόσο ἀθύρωτα καὶ ἀποφασιστικὰ, τόσο μετρομένα καὶ πλούτια, τόσο διδαχτικὰ καὶ κατανοητικὰ, σελίδες τέτοιες ὡς τὴς 267 σελίδες τοῦ τόμου τούτου. Ἐνα: Οὕτως ἢ Ἐρμανὸς φιλόλογος τώρα τελευταία, — δὲ θυμῶμαι τὸνομά του, — σ' ἓνα τῶν φυλλάδιον τῶν τελευταίων τυπωμένων, πού προξένησε, εἶδα, κάποιον ἐντύπωση στοὺς κύκλους του, χτυπᾷ ἀλύπητα τοὺς Ἐρμανοὺς φιλόλογους πού σκολαστικὸι καθῶς εἶναι. καὶ μὲ τὴν κατᾶρητη πού κἀμουνε, ἀπάνου στοὺς ἀσκήσιους λογοτέχνες, κατᾶρητη σὲ σκόλια, σὲ ὑπόθεσες, σὲ περὶ ἀλλοῦ, σὲ διδῶντες, τῆν κειμενικὴν, μ' ἓνα λόγο, κριτικὴν, θάρτουνε τάχα μὲσα σὲ ὅλα τούτα τοὺς ἀθάνατους κλασσικούς καὶ δὲν ἀφίουνε νὰ χαροῦμε τὴς ὁμορφιάς τους. Τέτοια χτυπήματα ἐμένα δὲ μὲ πολυσυγχινοῦνε, γιὰ τὴν εἶναι βηθισυλλόγιστα, καὶ, συχνὰ πυκνὰ, καταφρονονται ἀπὸ ἀλκφρά καὶ ἀδοκίμαστα μυαλά, πού νομίζουν πὼς τὰ ξέρουν ὅλα, χωρὶς δάσκαλο, πού ἀποφεύγουν, ἀπὸ ἀκαματωσύνῃ, καθεμιά προσοχὴ καὶ κάθε προσήλωση σὲ ἀντικείμενα βαρεῖα τάχα καὶ ἄχαρα καὶ θαμπὰ, ἐπομένως ἀνώφελα καὶ περὶτὰ καὶ τιποτένια, καὶ ἢ χασμουριοῦνται ἢ νομίζουν πὼς τοὺς προσβάλλει ἢ Μάθηση κάθε φορά πού τὴν ἀντικρύσουν ἀπάνου στὴ δασκαλοκαθῆδρα της. Ὅμως καὶ πολλές φορές τέτοια χτυπήματα ἔχουνε μεγάλη λογικὴ καὶ γίνονται μὲ τὸ δικίον τους. Τίποτε πὶὸ ἀσκημὸ καὶ τίποτε πὶὸ ἐνοχλητικὸ ἀπὸ τὴν ἀβαθὴ πολυγνωσιὰ τάχα ἐνὸς δασκάλου, τίποτε πὶὸ μαρότερο ἀπὸ τὴν μαροτοφία. Καὶ νομίζω πὼς ὁ μαρόσοφος εἶναι πραγματικὰ πού ἔχει πολλὴ πέραση στὸν τόπο μας. Μὰ καὶ τίποτε πὶὸ ἐξιοθᾶμαστο καὶ πὶὸ ἀξιολάτρευτο ἀπὸ τὸ σφιχταγκλιόμα τῆς ἀκέρειας μάθησης πού φιλολογᾷ τὰ πάντα μὲ τὴν ἀκέρεια φαντασία πού ἔχει τὰ πάντα στὰ χεῖρα της καὶ δημιουργεῖ τὰ πάντα χαριτόβρυτα. Μπροστὰ σ' ἓνα Ντάντε, σ' ἓνα Νταβίντσι, σ' ἓνα Γκαῖτε, σ' ἓνα Ρενάν, εἰ ἄλλοι, καὶ εἰ πὶὸ προικισμένοι, σὰ μισοὶ καὶ σὰ χλωμοὶ! Μὲ ἀνάλογο σεβασμὸ καὶ μὲ ἀνάλογη λατρεία πρέπει νὰ προσέχωμε καὶ νὰ μελετοῦμε καὶ ἐκείνους πού μέσκα ἀπὸ

τὸ ἔργο τους τινάζονται σὰ σπῆρες, πού μέσα στὸ ἔργο τους λαμπροσκαλεύουνε σὰ ματιὰς Ντάντικες καὶ Νταβίντικες, καὶ Γκέτικες καὶ Ρενάνικες. Ὁ Ψυχάρης εἶν' ἓνας ἀπ' αὐτοῦς. Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ κείνονε θὰ μπορούσεν ἔτσι νὰ μιλήσῃ, ἔξωρα γιὰ τὸ Σοφοκλῆ, ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ «Ταξιδιοῦ» ἴσα μὲ τὸν καιρὸ τῆς «Ἀρωστης Δούλας» καὶ τοῦ «Σοφοκλῆ καὶ Ἰπποκράτη»; Τίνας ἄλλου ἢ ἐπιστήμη, ἀνάμεσὸ μας, κλεῖ τόση ψυχὴ καὶ σκορπίζει τέτοιο νόημα, ὡς τὴν ἐπιστήμη τοῦ Ψυχάρη; Καὶ ποιὰ ἄλλη ποίηση ζυγίζει τόσο ἀπὸ τὸ βάρος μιᾶς ἐπιστήμης, ὡς τὴν ποίηση πού ἔρχεται ἀπὸ τὸ σπινδιλο τραγοῦδι τῆς «Ἀγάπης» καὶ ἔφτασε ἴσα μὲ τὴν ὄρα στὸ κοσμικὸ τραγοῦδι τῆς «Μαρίας — Ἐλένης»; Τίνας ἄλλου ἢ δουλειὰ ἀνάμεσὸ μας εἶναι τόσο μπόλικη καὶ τόσο οὐσιαστικὴ, τόσο βαρεῖα, τόσο τραχειὰ, τόσο λογικὴ καὶ τόσο μεθιδικὴ, τόσο πολυποικιλὴ καὶ τόσο μιὰ, καὶ τόσο εὐσεγετικὴ καὶ τόσο καλοπραίρετη, ὡς ἐνὸς ἀνθρώπου, πού σκαφτεῖ νύχτα μὲρα καταδρωμένους καὶ καταλασπωμένους μὲ τὸ τακτὶ του, ἀνάμεσα σὲ κόσμον μοσχοβολισμένων λιμοκοντῶρων ἢ μόντηδων ἀκάθαρτων πού θὰ περνοῦσαν ἀπ' ἐμπρὸς του, εἰ πρῶτοι μὲ μεγάλη προσοχὴ νὰ μὴ λερῶσουνε τὰ κροτούμια τους, καὶ εἰ δεῦτεροι μὲ μεγάλη διάθεση νὰ τὸν πετροβολήσουν; Ἐνὸς ἀνθρώπου πού θῆκερτε νύχτα μὲρα μὲ τὸ τακτὶ, ὄχι γιὰ τὴν εὐχαρίστηση μονάχα τοῦ σκάψιμου, οὔτε γιὰ καμιά χονδροδουλειὰ, μὰ γιὰ νὰ βρῇ τὴ φλέβα κάποιου δροσεροῦ νεροῦ, πού τὴν ἔχασε ἢ ἠολιτεῖα, καὶ πού μόνος αὐτὸς κατέχει τὰ σημάδια της, καὶ ἀγωνίζεται νὰ τὴν ξαναβρῇ, μὲ τὰ χεῖρα του τὰ δουλευτικὰ, μὰ καὶ μὲ τὸ νῦν του τὸν ἐπιστήμονα: Καὶ ποιὸς ἄλλος θὰ μπορούσε νὰ μὲς δίνῃ κάθε χρόνῳ ἓνα ξεχωριστὸ πικρὸ εἶδος λόγου, κάτι πού δὲν εἶναι μῆτε ποίηση, μῆτε δρᾶμα, μῆτε παραμῦθι, μῆτε ρομάντισμο, μῆτε κριτικὴ, μῆτε σάτυρα, μῆτε εἰρωνία, μῆτε διδαχὴ, μῆτε μάθημα, μῆτε ἱστορία, μῆτε φιλοσοφία, μῆτε γλωσσολογία, μῆτε ψυχολογία, μῆτε ἀρθρογραφία, εἴτε κοινωνικὴ, εἴτε πολιτικὴ, μῆτε ταξιδιωτὴ περιγραφὴς, μῆτε σκίτσα ζωγράφου, μῆτε πολεμικὴ, μῆτε ὄνειρο, μῆτε λογαρισμὸς, μῆτε ρητορικὴ, μῆτε χωρατό, μῆτε γροθοπατινάδα, μὰ κάτι τι, ξέρω καὶ ἐγὼ ἀπ' ὅλα τούτα — κάτι πού δὲ λέγεται, κάτι πού εἶναι γιὰ νὰ γελάσῃ καὶ γιὰ νὰ θυμώσῃ, κάτι γιὰ νὰ ἐνθουσιαστῇ καὶ γιὰ νὰ χάσῃ τὸν ὕπνον σου, γιὰ νὰ ἀνάψῃ καὶ γιὰ νὰ παγώσῃ, γιὰ νὰ βρεθῇ καὶ γιὰ νὰ πονοκεφαλιάσῃ, γιὰ νὰ ἐρατευτῇ καὶ γιὰ νὰ τραγουδήσῃ, — ποιὸς ἄλλος, πλὴν ὁ Ψυχάρης, μὲ τὰ «Ρόδα καὶ Μῆλα» του;

Μοσχοβολᾷν τὰ Ρόδα, καὶ τὰ Μῆλα χορταίνουν τὴν Ἀλήθειαν πὸν πειρᾷ.

Είναι αλήθεια πως ρίχνοντας σήμερα στο χαρτί, βιαστικά και πρόχειρα, τις γραμμές τούτες, δεν κρατώ τον όρκο μου. Είχα όρμιστή να μη μιλήσω για τον Ψυχάρη παρά μέσα στο βιβλίο που λίγο λίγο και τεμπέλικα, καθώς είμαι άργοκίνητος, και μ' ένα σχέδιο ξεχωριστό όνειροπλέκω κ' ετοιμάζω. Τα κομματιαστά τούτα παρυστήματα, και τα νευρικά τινάσματα, πιο πολύ κακό μου κάνουνε. Μά να που δε μπορούσε να γίνει άλλοιώςτικα. Μου ήρθε η όρεξη να σφίξω το χέρι των καλοσυνείδητων δημοσιογράφων κκ. Τσοκόπουλου και Ξενοπούλου που με δλάνοιχτα μάτια ξετάσανε και σπουδαχτικά μιλήσανε στα χρονογραφημάτα τους για τις 267 μετωμένες κι άρματωμένες σελίδες που μαζί θυμίζουνε την κυφέλη και το κάπτρο. Ο κ. Τσοκόπουλος είναι χρονογράφος από τους γονιμώτερους, κομφός και άβρός, και με χαρίσματα, άνίσως δεν έχω λάθος: κάποιον δράμα του, το «Πρόσ: άναζήτησιν της ετύχιας» που διάβασα κάποτε, μου είχε κάμει έντύπωση. Όσο για τον κ. Ξενοπούλο, αυτός είναι ο καλός μου φίλος που συχνά πυκνά μου κάνει την τιμή να με βλέπη και στο σπίτι μου και—το σημαντικώτερο—είναι ο συγγραφέας κάποιων άξιων έργων που ετύχησα φανερά γι' αυτά να πώ τη γνώμη μου, και είναι ο ίδιος ο δραματογράφος της «Φωτεινής Σάντρα», μιας μεγάλης έρειας της αγάπης, που την έκουσα κ' έκλαψα. Μά δε μ' έμποδίζουν όλα τούτα να σημειώσω πως και οι δύο τους αξιότιμοι κύριοι κρατούνε στα παπούτσι τους πολλή λάσπη, από την κακή τή δημοσιογραφική, και μέσα στο παλάτι του Λόγου την κουβαλούνε τή λάσπη τους. Κάνουνε κακό του έαυτού τους. Ο κ. Τσοκόπουλος λυπάται το χαρτί και το μελάνι που ξοδεύει: ο Ψυχάρης για να γράφει, άβασάνιστα κ' έτσι του μαλαού του, τις άνοησίες του βέβαια. Ο κακμένος ο Τσοκόπουλος! Μολαταύτα άγνωρίζει την τεράστια προσπάθεια του Ψυχάρη για να φτιάση κάτι, του δυστυχισμένου αυτού Ψυχάρη, που τίποτε ως την όρχ δεν κατώρθωσε, μολονότι κάτι θέλει να κάμη. Ο συγκρατητικώτατος κ. Τσοκόπουλος! Και σημειώστε πως ούτε θα καταδέχτηκε, ούτε θα του βίαζε η καρδιά να διαβάση τις 267 σελίδες: ούτε κι άν τις διάβαζε, θα μπορούσε να κρη από νόημα τους, και στη λογική τους και στην αλήθεια τους: και το διάβαμα έχει κι αυτό τή μεθοδολογία του, για να πούμε τή μεγάλη τή λέξη του Ψυχάρη, και κάποιον έργα τή προσέχεις και τή κρι

νεις πιο σοφά, ρίχνοντας τα, μια και καλή, στη φωτιά, παρά ψάχνοντας τα μονάχα εδώ κ' εκεί, κοιτάζοντας τα άκρες μέσες, για να χης τήν ευχαρίστηση να τα κοροϊδέψης ή να μιλήσης για κείνα, χωρίς να λές τίποτα. Από την άλλη τή μεριά ο κ. Ξενοπούλος φάνηκε πως τάχα τον πέρασε τον πρόλογο του Ψυχάρη, και με ύφος ανθρώπου καμαρωμένου και γαληνού από το βάρος κι από το φώς της γνώμης του, μεγαλωφώνοντας και τούτος για χιλιοστή φορά, μαζί με τον άνηξερο κοσμάκη και με δλου: τους κουτοπόνηρους, το άνόητο ξεχώριμα του δημοτικισμού και του μαλλιαρισμού, βγήκε με το συμπέρασμα πως, πάει πιά, ψυχαρισμός δεν υπάρχει, γιατί ο ίδιος ο Ψυχάρης τή βάζει με τους ίδιους του όπαδούς, άρα κανένας όπαδός δεν του έμεινε, παρά μονάχα ένας, κι αυτός είναι ο λεγόμενος Έρμονας! Πάρ' τονε στο γίμο σου, να σου πη και του χρόνου!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

“ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ,”

Και με το νέο του σκηικό έργο ο Παύλος Νιρβάνος θέλησε να μās δόση μια τραγωδία (πάλης με τή Μοίρα. Τούτη τή φορά τήν τραγωδία μιας καινούριας ψυχής, που τή δάμασε ή σκέψη κ' ή επιστήμη, δίχως να της σβύση μαζί και τή ζωική λαχτήρα της. Φαντάστηκε τον ήρωά του ένα σφύ που ζητάει να ξεδιαλύνη τή μυστήρια της ζωής, το νόμο της αγάπης που κυβερνάει τον κόσμο. Κι ο σοφός αυτός, μεθυμένος για μια στιγμή απ' το δολερο πιστό της αγάπης, ξεγασε τή σοφία του για να τήν εξακούρη μόνοι όταν ξεμέθυσε άξαφνα απ' το πιστό, όταν ή πραγματικότητα τον ξύπνησε σκληρά απ' τάποκοτο όνειρό του, μέσα σ'όποια λάτρεψε όλα τή φαντάσματα κι όλα τή είδωλα.

Πραγματικά ένα θέμα τραγικό ή ιδέα του ποιητή, όπως μās τήν εκθέτει στον πρόλογο του έργου του ‘Αλλά ποιά πλαστική μορφή λαβαίνει ή ιδέα αυτή στο έργο; Αντίς ένα σοφό, καθώς τον θέλησε ή πρόθεσι του ποιητή, μάς φανίζεται ένα είδωλο άχνό σχολαστικού σχεδόν φυσιοδίφη, κολλημένο απ' τή μια μεριά σε κάποια επιστημονικά πορίσματα, απ' τήν άλλη σ' αίσθηματικούς χαβάδες φιλιών άπάνω από τή νυχτολούλουδα, αιώγων έρώτων κττ. ‘Απ' τή μυστήρια, που θέλει να ξεδια-

λύνη, άκούμε μόνο μερικές θεωρίες πτίς όμιλίες του με το βοήθό του και το δασκαλό του κι απ' τούς αβδόμους ούρκους της ‘Αγάπης, που ζήτησε να προχωρήση και να τήν έντικρύση πρόσωπο με πρόσωπο μās δίνονται μονάχα θαμπά άπόφευγα κοινής έρωτικής αίσθηματολογίας. Και σ'όμορφο και γοητευτικό πλάσμα, που τον έκαμε να ξεχάση τή σοφία του, μάς παρουσιάζεται με τή οικία μιας γυναίκας, που ένας νεοβραχτικός αγυναικοδραμαστής της Μόδενας τή στραπατσάει μπροστά στα μάτια του κ' έτσι τον γκρεμίζει από τούς έβδόμεους ούρανοους και τον ξαναφέρει στη σοφία του να συμπαθήση τήν κλέφτρα της ετύχιας του, αγιατί δεν είναι αυτή ή κλέφτρα, μά το τυρό όργαλο μιας άλλης θέλησης, με τήν όποια δε μπορεί κανένας να τή βάλη.

Το τελευταίο τούτο, δραματική αλήθεια πράγματι, μά δυστυχώς μόνο τις στερνές στιγμές του δράματος παρουσιάζεται όλοτελα άπροετοιμαστα, με το ζέπασμα του ‘αμεγάλου δικίου» της ‘δυστυχισμένης κούκλας, αντίς ή ψυχολογική άνάγκη αυτού του μεγάλου δικίου να όδηγή απ' τήν αρχή το δράμα στη λύση του κ' ή προσέχη του ποιητή να συγκεντρωθή στη δυστυχισμένη κούκλα και να μās τήν πααστήση πραγματικά τυρό και μοιραίο θύμα της θέλησης, με τήν όποια δε μπορεί κανένας να τή βάλη, δηλαδή της θέλησης για τή ζωή, καθώς θάλεγε ο ‘Αρθούρος Σαπιακούερ. Στο δράμα όμως ή μορφή αυτής της γυναίκας προβάλλει τόσο άόριστη κ' ή πάλη της, που μάς κραυγάζει στο τέλος, δείχνεται από ζετούλιγμα με τόσο άκρονους ύπαι γμούς, όστε ή ψυχή της γλυστράει άπιαστη από τήν έντύπωση μας. ‘Ως τόσο μόνο με τή σταθερή παράσταση της Διλης σε ακριείο θύμα να μπορούσε να δεθή ή τραγωδία της ‘καινούριας ψυχής» του ‘Αντρέα Λώρη κ' έτσι απ' τή θέμα του ‘Χελιδονίου» να βγη μια ιστορία τραγική. Ένα τέσιο όμως επίχειρίσμα θέπαιτούσε από τή φύση του τον πιο άυστηρό ρεαλισμό. Και σ' αυτόν έχει κάποια αντίπαθεσι ή τέχνη του Νιρβάνου. Ο ήρωάς του μάς τή λέει: ‘Τό φώς είναι ή πραγματικότητα, ή αλήθεια και ή τραγωδία: μά ο ποιητής του σκορπάει ένα ρομαντικό άχνόφωτο στη σύλληψη του, σε πρόσωπα και πράματα της τέχνης του της κρίσει να κολιέται σε συμβολικά σημεία, της φτάνει να μās δίνη έντυπώσεις λυρικές μ' επαναλήψεις των ίδιων έπωδών, σε τρόπο που με τήν έργια αυτή να χάνη τήν ψυχολογικόν είρμό προσώπων και πραγμάτων.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Η ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ*)

Και με τον ίδιο νού πορεύεται κ' ή κούλια τώρα. Με το φευγτό της θειάς ξανάσανε κ' ή δόλια Φρόσω. ‘Αν δεν ήταν ο Γεσίλας να προβάλη πάντα μ' άξιώσεις μεγαλύτερες σε μεγαλόνουν έλοένα κ' οι κοινωνικές του άνάγκες—το μικρότερο όριο που του έκανοποιεί τώρα τήν ποσθαλμένη άδελφική τιμή είναι δυό δεκάρες—θα ξεχανε τή ντροπή που κόλλησε στο σόι, θα παράδινε στην άλημονιά το περασμένο όλόγελο. ‘Όλα τήλλα γύρω της και πρώτος ο πατέρας της τάζουν μια ζωή με πιο πολλές στερητήεις βέβαια, μά και με πιο πολλή ειρήνη. Αυτή χρειάζονταν περισσότερο ή ψυχή της, που κανένας δεν τή λογάρισε τώσον καιρό. ‘Η μεγαλύτερη χαρά της ήταν να βλέπη ευχαριστημένον τήν πατέρα. Κι ο Θώμος Κρανιάς δεν είχε λόγο να μην

είναι. ‘Όχι πως προσπαθούσε επίτηδες να μη βλέπη τί έλειπε απ' τήν κούλια του, μά δεν του έμεινε καιρός γι' αυτό. Ούτε ή άνοιχτή καρδιά, ούτε το βουήσιο πνεύμα του είχαν θολώσει τόσο, ούτε το γέλιο κ' ή φωνή του είχαν χάσει τον άχό τους όστε να καταντήσουν περιττά κι άδιάφορα για τή τσουμπούσια στα μαγέρικα του παζαριού ή όζω στα περόβλια. Τύχη καλή και τή στερνά έδιναν καλόν καρπό έκιά τή χρόνια, οι έλιές μοσκοπουλιόνταν, τή κηπνά τραβιούνταν κ' οι μακκντάτιδες νοικοκυρέοι του τύπου είχαν γιομάτη τή σακούλα κι άνοιχτό το χέρι. Με τή συνήθεια που είχαν κούλα πάσει να τον λέν ακόμα κύριο έπαρχο, ο Θώμος Κρανιάς κόντευε να ξεχάση στή αλήθεια πως ήταν παυσκνιάς πιά: άπάνω κάτω μάλιστα σε να του έγρασε καλλίτερα αυτή ή ξέγνιαστη ζωή, δίχως κομματικά μπερδέματα, δίχως σκοτούρες με νομάρχες και δημάρχους. Μονάχα όταν ξαγνάτιζε στο δρόμο καμιά φιάτα σκεπασμένη με χιονόλευκη πετσότκα να τραβάη κατά το σπίτι του έφόρου ή του εισηνοδίκη, βυθίζονταν λίγες στιγμές σε σκέψεις δύσθυμες. Μά είχε πάλι το καλό να μνή του άρέστη να παρακολλιέται σε θλιβερούς συλλογισμούς, κοντά σ'άλλα είχε βρει και καναδυό καλά φοφίμα στο

τζογουλί κ' έτσι οικονομούνταν και το καθημερνό χαρτζιλίκι κι ο καιρός ψευτοπερνούσε. ‘Όση λίγη προσέχη κι άν έδινε ο πατέρας στην κούλια του, έσο λίγο κι άν τον έμελλε να της χαράξη αυτός το δρόμο της ζωής της, ως τόσο το πνεύμα του δεν έμεινε χωρίς καμιά ίπήρησι σ' αυτή. ‘Απ' τον καιρό που έλειψε ή θειά, ένας άερας λευτελιάς φύσηξε εκεί μέσα. Δεν ήταν ή Φρόσω μοναχή που ζιά:νευσε. Σύνωρα λύθησαν και τή δεσμά των δυό μικρότερων, της Μαρίας και της Κούλιας. ‘Όσο ήταν ή χωριάτισα στην κούλια, ούτε στο δρόμο μπορούσαν να βγουν, ούτε σγουρά να κόψου, ούτε πούφια να φορέτου. Νοικοκυρέο, πλεξίμματα, άργαλιό μονάχα κι άπειλωτα καλαναρχίσματα για τήν τιμή και για το σόι. ‘Όσο για το στερνό είχαν μια γνώμη έλες οι ψυχές που άνάπνεαν κάτω απ' τή σκεπή της κούλιας. Μά αυτό, καθώς κατάντησε ο κόσμος σήμερα, δε φτάνει, όπως φτάνουν κ' οι κρυφές ματιές απ' τή παράθυρα για κάποιες άλλες άνάγκες της ψυχής και του αίμάτου. Και τώρα που έλειψε ή χωριάτισα άνοιξαν διάπλατα τή παράθυρα κι ο ήλιος κ' ή χαρά του κόσμου μπκνίει μες τή σκεδρωμένη κούλια. Κι άν με τή σύνταξη της χήρας του λοχαγού Παπαδογούλα έλειψαν χιλιά άλλα

*) ‘Η άρχή στον έριθ. 326.

Ἔτσι λ. χ. στὸ τέλος τῆς β' πράξης ὁ ἥρωάς του σέρνεται στὸ παράθυρο ἀπὸ τὴν μυρουδιάς τῆς ἀνοιξιάτικης κι ἔχει ἀπ' τὴν ὑπόψια, πού πρέπει νάχε γεννηθεῖ στὴν ψυχὴ του ὕστερα ἀπὸ τὴ σκηνὴ πού προηγήθηκε. Τὸ ἴδιο στὴν ἐπιλήξ του στὴν γ' πράξη μετὸν κ. Λαουδάρη περιορίζει τὴ ἀφρική του μοιραίου μόνον στὰ ἴδια νυχτολούλουδα, στὴν ἴδια θέση καὶ στὴν ἴδια ὥρα, ἢ στὴ στερνὴ σκηνὴ τοῦ δράματος καίε τὸ χειρόγραφο γιὰ νὰ σκορπίσῃ τὴ στάχτη του στοὺς τέσσερους ἀνέμους καὶ νὰ φουντόσῃ μαζί τὴ συγκίνησή μας μετ' αἰσθηματικούς καπνούς, ὥστε νὰ μὴ μπορῇ νὰ ἐνεργήσῃ ἐπειτα δυνατὰ σ' αὐτὴ, ὅπως τάξιζε καὶ τὸ μποροῦσε, ἢ ἀπλῆ μὰ βχθιά σπαραχτικὴ εἰκόνα τοῦ χειλιδοιοῦ πού κλεῖ τὸ δράμα.

Ὁ Νιρβάνας, ἀκολουθώντας τὸ συρμό, δὲν εἶναι, φαίνεται, τῆς γνώμης πὼς τάφαιρέματα, τὰ γενικέματα καὶ τὰ συμβολίσματα κρύνουν καὶ ψευδίζουσι τὴ δραματικὴ συγκίνηση καὶ εἶναι πάντως τὰ εὐκόλα κταφύγια τῆς ἀδυναμίας ἐνὸς τεχνίτη νὰ συλλάβῃ τὴ ζωὴ στὸ καθαρὸ καὶ ζωντανὸ φαντάσμα τῆς. Γιὰ τοῦτο προτιμᾷ νὰ θυσιάσῃ σὲ παρόμοιες ὠραιοφάνειες τὴν ἔμηση καὶ ζωντανὴν παράσταση, τὴν ψυχικὴ κίνηση, τὴ δράση, μ' ἕνα λόγο τὴν ἀλήθεια. Κινώντας ἀπ' τὸν τρόπο αὐτό, ἀντὶ νὰ μᾶς δείχνῃ σωματωμένο καὶ θεμελιωμένο σὲ περιστατικὰ τὸ μεγάλο δικαίωμα τῆς Αἰλῆς, τοῦ φτάνει νὰ τὸ ρίχνῃ στὰ δέντρα πού ξαναβίζουσι μετ' ἡμᾶς. Μετ' αὐτὸ θέλει βέβαια νὰ μᾶς συμβολίσῃ ἕνα νόμο φυσικὸ, πού μᾶς τὸν εἶπε στὸν πρόλογο πὼς ἡ φύση γνιάζεται μόνον γιὰ τὸ εἶδος. Κ' ἔσως ἡ φύση τόντις νὰ γνιάζεται περισσότερο γιὰ τὸ εἶδος παρὰ γιὰ τὰτομο, ἢ τέχνη ὅμως πρῶτα καὶ κύρια γνιάζεται γιὰ τὰτομα. Ἡ ἔργον τῆς εἶναι ἡ ἄμηση καὶ πραγματικὴ παράσταση τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς.

Ἀπὸ τὴν ἀντιπάθεια του αὐτὴ στὸν ρεαλισμὸ ὁ ποιητὴς τοῦ «Χειλιδοιοῦ» περνοῦν δίχως νάγγιξῃ βαθύτερα στιγμὴς πού γενιοῦνται ἀφεκτοῦ τους στὴν ἐπιλήξ τῆς ἔργου καὶ μάλιστα λαχταροῦσε μὴ στιγμὴ πὼς θὰ τις ἔδραχνε γιὰ νὰ στηρίξῃ ψυχολογικὰ καὶ ἀνθρωπινότερα τὸ δράμα του. Δίχως νὰ σκεφτῶ νὰ γυρίσω στὴν παλιὰ συζήτησή μας μετ' ἡμᾶς τοῦ «Μάρθα», θέλω νὰ τοῦ θυμίσω μόνον πὼς ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ὑποταγμένος μόνον σὲ νόμους φυσικούς, μὰ καὶ σὲ κοινωνικούς. Ὁ φίλος μου, πιστὸς στὴν ἀρχὴν του νὰ βλέπῃ τὰ κινήματα τῆς ζωῆς μόνον στοὺς πρώτους, τὸ κοινωνικὸ γύρασε τὸ παίρνει σὰ μὴ γαρνιτούρα ἀπλῆ, πού δὲν παίζει

κανένα μέρος σὰ κινήματα καὶ στὴς πράξεις καὶ στὰ κινήματα τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι κατὰ τὴν συνθηματικὴν γι' αὐτόν. Ὡς τὸσο μὴ μπορώντας νὰ πορφυρῇ ὁλότελα ἐνὰ πραγματικὸ, κοινωνικὸ ἔδαφος, ὅπου πρέπει νὰ κινήθῃ κατανάγκη ἢ ποιητικὴ του σύλληψη, τοῦ φτάνει νὰ μᾶς δίνει μόνον τὸ φαινόμενον του, δίχως νὰ σκοτίζεται καὶ γιὰ τὴς ἀφορμῆς. Κι ὅμως, χωρὶς αὐτές, οἱ πράξεις τῶν προσώπων του μᾶς μένουσι ἀνεξήγητες. Ὅπως δὲ γνιάστηκε νὰ μᾶς βγάλῃ ζωντανὸ τὸ χαραχτήρα τῆς Αἰλῆς μέσα ἀπ' τὰ πράγματα ἐνα γύρο τῆς, σὰν ἀναγκαῖο συγκυόμενον τῶν ὄρων τῆς ζωῆς τῆς, εἶσι μετ' ἡμᾶς τῆς κ. Λαουδάρη μᾶς δίνει ἐνα φαινόμενον διαφθαρμένης μέγαιρας, πού σέρνει στὸ χαμὸ ἐνα νέο πλάσμα, δίχως συνάμα νὰ μᾶς δῖνῃ καὶ τὴν ψυχολογία τῆς, νὰ μᾶς ἐξηγῇ τοὺς λόγους ποὶ κινᾶν τὴν πράξη τῆς. Δὲ λέω πὼς τὸ φαινόμενον καὶ τούτης, κ. ὡς καὶ τῆς Αἰλῆς, εἶναι ἀπίθανον. Ἴσως μάλιστα νάναί καὶ ὁ κανὼνας στὴν ἀθηνεῖκη ἀστικὴ τάξη. Δὲ λέω ἐπίσης πὼς ὁ Νιρβάνας δὲν τράβηξε καὶ κάποιες μολυβιές ἀρετὰ πατρικῆς στὸ σκιαγράφημα τους. Μὰ ἡ τέχνη δὲ μᾶς φτάνει ὅταν μᾶς δίνει τὸ φαινόμενον μόνον, δίχως νὰ τὸ φωτῆσῃ αὐτὸ ἢ ψυχολογικὴ ἀνάγκη, ἢ μόνον πού μᾶς δίνει τὴν ποιητικὴν ἀλήθεια.

Ἐλπίζω ὁ φίλος μου νὰ μὴ θελήσῃ νὰ ρίξῃ πάλι τὴς ἀντιλογίας μου τούτες γιὰ τὸ νέο του δράμα στὴν σοσιαλιστικὴν ἀντίληψήν μου τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τέττα ἐπιψη, δὲ θὰ μπορούσα παρὰ νὰ χαρῶ μόνον, βλέποντας τὸν ποιητὴ τοῦ «Μάρθα» νὰ παίρνῃ τὴν τραγωδίαν μίαν «κακουργίαν ψυχῆς» καὶ αὐτὴ τὴν ψυχὴ νὰ συμπαθῆ, ἀντὶς νὰ μανίξῃ καὶ νὰ σκοτόνῃ. Κρίμα μόνον πὼς αὐτὴ ἡ ψυχὴ δὲν παρυσιαίζεται τόσο ζωντανῆ, ὅσο τὸ θέλησε ἢ πρόθεση τοῦ ποιητῆ τῆς, οὔτε τόσο ἀληθινῆ ὅσο ἡ μορφή τοῦ δασκάλου του κ. Παρκευᾶ Λαουδάρη, ἢ πῶς πιτυχημένη στὸ ἔργον. Κι καὶ ἀκόμα πὼς καὶ σ' αὐτὸ τὸ σκηνικὸ τοῦ ἔργου ὁ Νιρβάνας δὲ δείχνεται νάχῃ τὸ δῶρον τῆς δραματικῆς σύνθεσης. Σὲ τοῦτο ἴσως λιγότερα καὶ ἀπὸ τὸ Μάρθα. Δυσμῆση πράξεις περνοῦν καθῆρ, εἶναι ἀπὸ μίαν κίνηση (καὶ αὐτὴ καπὼς βικισμένη ψυχολογικὰ καὶ τεχνικὰ) στὸ τέλος τῆς β' πράξης καὶ μόλις στὴς στερνῆς σκηνῆς τοῦ δράματος ξυπνάει μίαν συγκίνηση. Ἀλλὰ καὶ τούτη σὰν ξαφνικὴ καὶ σὰν πρωτόγνωστη καὶ τὸ χειρότερον ἀπονοῦσα καὶ στὴν πῶς ψηλὴ στιγμὴ τῆς ἀπ' τὸ ρωμαντικὸ τῆς ἐκφράσης. Κ' ἐκεῖνον πού συγκινεῖ βαθιὰ

καὶ ἀληθινὰ εἶναι ἡ στερνὴ στερνὴ εἰκόνα τοῦ χειλιδοιοῦ, μίαν λυρικὴν εἰκόνα πού θυμίζει κάποιον ἀσύγκριτα στὸν τόπον μας καὶ στὸν καιρὸν μας ἐπιγραφικὰ ἀριστουργήματα τοῦ ἴδιου ποιητῆ. Δὲν ξέρω ἂν ὁ Νιρβάνας εἶναι μόνον λυρικὸς ποιητὴς καὶ ἂν μόνον στὴ λυρικὴν περιοχὴν θὰ μπορῆσῃ νὰ μᾶς ξαναδοσῇ ἐνα ἀνώτερον ἔργον. Τούτου ξέρω ὡς τὸσο πὼς στὴ λυρικὴν ποίησιν ἀνέθηκε ὁ ποιητὴς τῆς «Παγὰς λαλέουσας» τὴς ψηλότερες τεχνικῆς βαθμίδες μόνον μετ' ἡμᾶς ὁ ρεαλισμὸς στὸ λυρικὸν τοῦ τρόπου. Κ' ἡ ταπεινὴ μου γνώμη εἶναι πὼς, ἂν τοῦ εἶναι δοσμένο νὰ φτάσῃ καὶ στὸ δράμα σὲ παρόμοιον ὕψος, μόνον μετ' ἡμᾶς ἔσται τὸ δυνατὸν.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ*

II.

Γιὰ νὰ κρίνομε ἀμερόληπτα τὴν Ἑλλάδα, ἀνάγκη νὰ στοχαστοῦμε πὼς ἕνας νικημένος λαὸς δὲν εἶναι κατώτερος ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του. Ὅλα τὰ ἔθνη γνωρίζουσι κάποτε τὴν ἡττάν, κανένα δὲ στάθηκε ἀνίκητον.

Πρέπει ἐπίσης νὰ σκεπτοῦμε πὼς ἕνας λαὸς πού πέρασε τόσες κρίσεις χρειάζεται πολὺν καιρὸν γιὰ νάναχθῇ τὴ ζωτικότητά του. Ἄν καὶ ὁ ἄγωνας ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας εἶναι λιγάν ἀρχαῖος, οἱ συνέπειές του ὅμως ξακολουθοῦν ἀκόμη καὶ σήμερον. Ὑπῆρξε φοβερὸ σφαγῖον. Ἀπὸ ἐνιακασίες χιλιάδες, οἱ Τούρκοι σκοτώσανε τὴς τριακασίες. Χρειάστηκε λοιπὸν νὰ θυσιάσῃ τὸ τρίτον γιὰ νὰ σωθοῦν οἱ ἄλλοι. Ἐνα ἔθνος δὲν μπορεῖ νὰ ἐκτίθεται καθετὸσο σὲ μίαν τέτοια ἀφαιμάξη καὶ νὰ ξαναρχίξῃ, γιὰ τὴν τιμὴν, μίαν τόσο φοβερὴν θυσίαν. Γιὰ νάμασθε δικαίον μπροστὰ στὸ ἑλληνικὸ ἔθνος, μὴν τὸ κατηγοροῦμε γιὰτὶ ἔχασε ἐναντὶ ἀγῶνα ἕνα, μετ' ἡμᾶς κακὸτυχες καὶ μετ' ἡμᾶς συνθήκες, ὅπου ὁ ἥρωϊσμός του παλιοῦ καιροῦ δὲ θὰ χρησίμευε καὶ πολὺ. Ἄς κοιτάξουμε μᾶλλον τί 'τανε δῶ καὶ ἕνα ἀιώνα καὶ τί 'ναι τώρα. Μὴν παραβῆλλομε τὴν Ἑλλάδα, ὅπως πολλοὶ, μετ' ἡμᾶς μεγάλες δυνάμεις τῆς Εὐρώπης· ἀς τὴν παραβάλλομε μετ' ἡμᾶς τὸν ἑαυτὸν τῆς εἶναι τὸ μόνον μέσον γιὰ νὰ τὴν κρίνομε μετ' ἡμᾶς δικαιοσύνην.

* Ἡ ἀρχὴν του στὸν περασμένον φύλλον.

πράγματα ἀπ' αὐτὴν, ὅμως θρονιάστηκε τὸ γέλιο, ἢ ζεγνικασίαν καὶ ἢ εὐθυμία. Κ' οἱ δύο, καὶ ἡ Μαριώ καὶ ἡ Κούλα, εἶν' ἀπάνω στένων τους. Ἡ μίαν λιγνὴ καὶ ἀσπιδερῆ, ἢ ἄλλη παχουλὴ, σπαράτῃ καὶ οἱ δύο τους μυροδέματες καὶ παζοματες. Οἱ ἄργον λάθοι δὲν ἀποστένουν νὰ περιοδιαβῶνουν τὰ δεινὰ καὶ οἱ φουαρμόνικες νὰ μουτζοκλαίν τὰ μεσονύχτια κάτω ἀπ' τὰ παράθυρα τους. Ὁ πατέρας, τραγυδιστὴς καὶ αὐτὸς, μαγεύεται μετ' ἡμᾶς τὴν καλὴν φωνὴν καὶ ὁ ἀδερφός ἔχει καὶ ἐκεῖνος τὴν χαρὰν του στὰ τραγούδια. Παλαιὰ συνήθειαι στὴ μικρὴ πόλιν κοντὰ στὸν ποταμὸν, ἢ ἀγάπη νὰ γνωρίζῃ ὄνορον ἡλικίας μόνον. Κ' ἔτσι ὅλες οἱ νεαρές καρδιές τῆς κούλιας τὴν χαίρονται μετ' ἡμᾶς τὴν δύναμιν. Κι ὅταν ἡ θεῖα ἀπὸ τὸ χωριὸν στέλνει καὶ ξαναστέλνει νὰ πάη ὅποιον θέλει ἀπὸ τὴς δύο, ἢ Μαριώ ἢ ἢ Κούλα, νὰ τὴν κάμῃ δυχατέρα τῆς, ἢ μίαν παρακινεῖ τὴν ἄλλη γιὰ νὰ πάη. Κ' οἱ δύο τους ἔχουσι τὴς καρδιές ἡμέμενες κάτω στὸ σοκάκι ἢ στὸ βελούχι πού ἀνοῖξε τώρα καρσι στὴν κούλια. Ἡ ἀνάγκη του ἦταν ἀταρξίτητη ἔχει μόνον γιὰ τὴν στερνὴν, ἄλλὰ καὶ γιὰ τὸ κῆτρο, πού οἱ στρατώνες τους πλημύρισαν εἰζώνους. Ἡ ἀκροποταμὴ πῆρε ζωὴ καὶ οἱ ἀξιοματικοί, γυρνώντας ἀπὸ τὴν ἀναφορὰν κάθονται στὰ τραπέζια τοῦ

βελουχιοῦ καὶ παίρνουσι τὸν καφέ τους. Καὶ στὴν κούλια καταρώνονται οἱ ἀφελεῖς καὶ στὸ μπαλκόνι τῆς φοροῦνται οἱ κενητῆς παντόφλες καὶ ἀνασηκάνεται τὸ φόρεμα γιὰ νὰ φανοῦν οἱ κόκινες οἱ κάλτσες. Κάποιος θὰ ψαρευτῇ μετ' αὐτῆς στοχάζεται ἢ Μαριώ καὶ ρίχνει ἀδιάφορα τὰ μάτια στὸ βελούχι· κάποιος θὰ τρελλαθῇ, λέει μέσα τῆς ἢ Κούλα καὶ στὰ χεῖλη τῆς ἀστράφτει πονηρὸ χαμόγελο. Κ' ἡ προκοπὴ καὶ ἡ νοικοκυροσύνη δείχνεται στὸ βελούχι πού ρίχνει τὴς θηλιές βροχὴν στὴν ρύδα, πού θὰ πουληθῇ κρυφὰ γιὰ νὰ περθεῖ καινούρια πόλιν ἢ χτένα τοῦ συρμοῦ γιὰ τὰνυπόταχτα μαλλιά. Ἄν ἔβλεπε τὴς ἀδερφές ἐκεῖ ἢ Φρόσω, θὰ μολογοῦσε μετ' ἡμᾶς πὼς ἦταν πίσω ἐκεῖνη στὸν καιρὸν τῆς, ἂν ἢ θεῖα ἦταν στὴν κούλια, θάκλιε μετ' ἡμᾶς δάκρυα τὴν γενεὰ τῆς ἀδερφῆς τῆς, καὶ ἢ μᾶνα, ἂν ἦταν δυνατὸν νὰ δῇ τὴς κόρες τῆς θάμπικνε στάβαθα τῆς γῆς· δὲ θὰ γνῶριζε τὰ σπλάγνα τῆς οὔτε τὸν κόσμον. Μὰ ἡ στερνὴ ἔχει λιώται ἐκεῖ βαθιὰ, ἢ θεῖα εἶναι μακριὰ καὶ ἢ Φρόσω δὲν ἔχει οὔτε καιρὸν οὔτε ὄρεξιν γι' αὐτὰ. Ἀδιάκοπα, μόνοντα ρίχνει καὶ πιάνει τὴν σαῖτα κάτω στὸ κτώγι. Ὅξω ἀπ' τὴς πόλιν καὶ τὴς χτένες χρειάζονται στὴν κούλια καὶ ψωμί.

Τὸ ποτήρι δὲ γέμισε ὡς τὰ χεῖλη τὸχε ματι-

ψε μίαν φορὰ καλὰ. Τότε εἶχε νὰ βροχῆ μόνον τὴν ντροπὴν τῆς, νὰ τὴν κρύβῃ ὅσο μπορεῖ βαθύτερα κάτω ἀπ' τὴν μαῖρην σκίπη καὶ ἀπὸ τὰ κουρέλια τῆς. Τώρα τῆς εἶναι τὰ στερεὰ ντροπὴν, τώρα ἔχει νὰ κρύβῃ πῶς τὸ ξεθεμένο φόρεμα, τὰ δάχτυλα πού βγαίνουσι κάτω του ἀπ' τὸ τρίπιον τὸ παπούτσι, τὸ τούρτουρον στάνηλαγον καὶ ἀπάτωτο κατώγι. Τὸ ἔλαχιστον νὰ μὴν τὰ βλέπῃ ὁ κόσμος. Κι ἂν εἶλεψαν οἱ διδασκῆς τῆς θεῖας, ὅμως τὸ αἶμα δὲ γίνετ' εὐκόλα νερό, ἢ περφηάνεια δὲ λιγνεύει μετ' ἡμᾶς τσίρο, δὲν ἀχκινεῖ μετ' ἡμᾶς βλήτα δίχως λάδι. Τὸ σὸν φωλιάζει στὴν ψυχὴν, ζῆ καὶ κυκλοφέρνει μετ' ἡμᾶς αἶμα. Ἄς τὸ δείχουσι κανὲν ἀσπροπρόσωπον ἀπ' τὸ μπαλκόνι τὰ καμούφα καὶ τὰ κτασαρά, ἂς τὸ γυρνῆν ἀξέπεστο ὁ πατέρας στὸ παζάρι, χορταίνοντάς το μετ' ἡμᾶς φίλους. Ἀπ' τὸ στενὸν μασγάλι τοῦ γερουσιώτη, πού εἶχε ἀκόμα στὸ κτώγι τῆς κούλιας γιὰ παράθυρον, τὸν κτακρῶνει ἢ κόρη του πού καταβῆναι ἐκεῖ. Ἡ φουστάνελα του ἀπ' τὸ σκανταλιέτο φρέσκη φρέσκη, τὰ τουζλοῦκια τουρωτά, οἱ πλατιέτες ἀνεμιστῆς μανίκες σὰν τὸ χιόνι. Οἱ ἀξιοματικοί, καθὼς περνεῖ μπροστὰ τους, τοῦ προσηκῶνται, ὁ σχολάρχης, πού τὸν ἀπαντάει, τοῦ βγάξει ὡς κάτω τὴν καπελαδοῦρα. Παρηγορημένη

Κι ως μη λησμονούμε πρώτα πώς η Ελλάδα πέρασε αιώνες φοβερής τυραννίας από τα τέλη του μεσαίωνα κ' έδω. Από του σι δούκες των Αθηνών και οι πρίγκιπες του Μοριά αναγκαστήκανε να την παραχωρήσουν στους Τούρκους, ακολούθησε σκληρά απότροπική. Κάθε χρόνο, λείει ο Elisée Reclus, φείλαν οι Χριστιανοί να παραδώσουν από πέντε παιδιά ένα για να αναθραφεί στην Ισλαμική θρησκεία και να εξακθη στον πόλεμο έναντι των εμοφύλων του. Πολλές μαννάδες σκοτώνανε τα παιδιά τους με τα ίδια τους χέρια για να τάφαιρέσουν από τη φριχτή αυτή μοίρα κ' έπειτα σκοτωνόνταν οι ίδιες.

Ευτυχώς η τερατώδης αυτή κυριαρχία κατέληξε ανεφάρμοστη. Η τυραννία χαλαρώθηκε πάντα όμως ήταν απάνθρωπη και με την επίδραση της η Ελλάδα γάλι γάλι αποβαρβαρώθηκε σκεδόν. Έχτός από μια έκλεκτη μερίδα, οι άλλοι εΐτανε μισά γριοι. Όταν, πρὸ ενός αιώνα, διαβηκε ο Σατωμπριάν από τη Σαλαμίνα, οι κάτοικοι της δὲν ήξεραν πια το ένοχον ένομα του νησιού του, κι ούτε ένας γνώριζε πὸς υπήρξε Θεμιστοκλής.

Στην ίδια εποχή η Αθήνα εΐτανε ένα χωριδάκι από τριακόσια σπίτια κ' εξαριόταν από τον αρχηγό των μαύρων ευνούχων της Πόλης. Η πνευματική καλλιέργεια είχε παντάπασι έκλειψει. Σ' όλη τη χώρα φοβερή δυστυχία, ούτε γεωργία ούτε βιομηχανία.

Αν και τόσο περμένο, το έθνος τούτο έκαμε, χωρίς άλλο, ένα ήρωικό κίνημα για να λευτερωθί από τους δυνάστες του. Έπειτα όμως πέρασε τρομερή εποχή. Χρειάστηκε να καταβάλει προσπάθεια εξαιρετική για να οργανωθί σε νεώτερο έθνος. Αυτήν την προσπάθεια πρέπει να έχουμε υπ' όψη για να κρίνουμε την Ελλάδα σωστά.

Ταξιδεύοντας κανείς εκεί κάτω δὲν μπορεί παρά να αίστανθί μεγάλο θαυμασμό, όταν θυμηθί τίτανε η χώρα δὲ και πενήντα χρόνια. Απ' όλα τα έθνη της Ανατολής το ελληνικό, χωρίς αμφιβολία, έκαμε τις ταχύτερες πρόοδες. Δίνει σήμερα την έντύπωση χώρας πολιτισμένης. Ο πληθυσμός αύξάνει γλήγορα· η τελευταία δεκαετία παρουσίασε, μ' όλη τη μεγάλη μετανάστευση, αύξηση από 198,148 ψυχές. Αυτό δείχνει πὸς οι Έλληνες ξέρουνε να ωφελθούνε από τους σχετικούς πόρους της χώρας τους. Οι κάθε είδους υλικές πρόοδες είναι φανερές· οι διανοητικές και ήθικες επίσης. Αν ο Πειραιάς γίνεται

όπου κι αν είναι ο πρώτος λιμένας της Ανατολικής Ευρώπης, η Αθήνα είναι αναμφισβόως το πιο αξιόλογο διανοητικό κέντρο. Αρκεί να διαβάσει τις εργασίες των Ελλήνων αρχαιολόγων για να ίδης τί ναι το ελληνικό απόφαλα το διανοητικό. Η δημοσία εκπαίδευση εξαπλώνεται κάθε μέρα. Η Ελλάδα είναι ίσως η μόνη χώρα όπου μπορεί κανείς να εφαρμόσει τα λόγια του Αμπού: On y rencontre toutes les espèces d' étudiants, sauf l' étudiant qui n' étudie pas.

Ένοείται πὸς καθετί δὲν είναι τέλειο στην Ελλάδα. Καθὸς κάθε έθνος που χρειάστηκε να ξαναγινη πάνω σε νέο σκίδιο, και η Ελλάδα κράτησε πολλά ελαττώματα του τουρκικού παρελθόντος· πήρε μάλιστα και μερικά που χαρακτηρίζουνε τα δυτικά έθνη. Τί ελάχιστα όμως πούν' αυτά τα ελαττώματα μπρὸς στα φωτεινά προτερήματα που ανάπτυξε και που μας την κάνουνε τόσο συμπαθητικά. Μή συντρίβουμε λοιπόν τον αγαπημένο αυτό λαό, εξόχως έξυπνο και ενεργητικό, με σύγκρισεις και παραβολές που δὲν έχουνε λόγο να υπάρχουνε μὴν του ρίχνουμε διαρκώς το παρελθόν του κατάμουτρα για να τον κατηγορήσουμε για το παρόν. Είναι πολύ άδικο. Η Ελλάδα δὲν είναι λαός σε παραμύη, όπως το πιστεύουνε μερικοί επιπόλαιοι γραφιάδες. Είναι έθνος που από το θαμνοτό ξαναγεννημό του ως τασήμερα πάντα πρόδεψε. La Grèce n'a certes pas dit son dernier mot dans l' histoire.

Το πιστεύουμε και το ελπίζουμε.

Γενέβη· Γενάρης 1909.

Γ. Ν. ΚΟΝΤΟΣΓΑΝΟΣ

ΟΙ ΚΑΗΜΟΙ ΤΗΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ

(20—31 του Δεκέβρη του 1907)

20

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΨΑΡΑ

Στον άη Συμό στον πλάτανο, στο κρύο το πηγαδάκι που πάνε τα κλεφτόπουλα και πίνουνε νερό, στο πανηγύρι τήν Συμοῦ, ψαράς για το καμάκι, το δρόμο δὲν τον έμαθα που πάει πρὸς το βουνό.

Δὲν είμαι για το μικρόν λεβεντοπανηγύρι, με φουστανέλλα, με ύρματα, με φέρμελη χουσή

πάντα ξαρμάτωτο, ψαρά, γυμνό, παραβοκύρη, σε ξέρει σκόλη και δουλειά στο ξερονήσι εκεί.

Δὲν είναι για χοροκοπιές και για τα πανηγύρια οι φουστανέλλες, ύρματα, η φέρμελη η χουσή· Τάγιασε το αίμα κ' η φωτιά· φέρτε λιβασιστήρια, τάχτε τα στα κονίσματα κι ανάψτε τους κερί.

Μά όταν κοντά της Κλεισόβας το πανηγύρι βράζει μέσο στην άγια Τριάδα της το χρόνο μια φορά, μέσο απ' το γλυκοχάραμα μὴν έργοια με τινάζει πρὸς της γιορτής το βούϊσμα στην άκροθαλασσιά.

Και μέσα στο περὸν μου το καλοσκορωμένο γοργά ως τη νύχτα το λαό περνά το γιορταστή, ψάρι άργυρό της χάρης της και μια λαμπάδα πααίνας, κ' ύστερα κάνω διλονυχιά με το θιακό κρασί.

21

ΜΙΑ ΠΙΚΡΑ

Τα πρώτα μου χρόνια τάξέχαστα τάξησα κοντά στάκρογιάλι, στη θάλασσα εκεί τη ρηγή και την ήμερη, στη θάλασσα εκεί την πλατειά, τη μεγάλη.

Και κάθε φορά που μπροστά μου η πρωτάνθιστη ζωούλα προβάλλει, και βλέπω τα δνείρατα κι άκω τα μιλήματα των πρώτων μου χρόνων κοντά στάκρογιάλι,

στενάζει, καρδιά μου, το ίδιο αναστένασμα: Να ζούσα και πάλι στη θάλασσα εκεί τη ρηγή και την ήμερη, στη θάλασσα εκεί την πλατειά τη μεγάλη.

Μια μένα είν' η μοίρα μου, μια μένα είν' η χάρη μου, δε γνώρισα κι άλλη:

Μια θάλασσα μέσα μου σα λίμνη γλυκοστρωτη και σαν άκτιανός άνοιχτή και μεγάλη.

Και νά! μέσο στον ύπνο μου· την έφερε τόνειρο κοντά μου και πάλι τη θάλασσα εκεί τη ρηγή και την ήμερη, τη θάλασσα εκεί την πλατειά, τη μεγάλη.

Κ' έμέ, τρισαλλοίμονο! μια πίκρα με πίκρυνε, μια πίκρα μεγάλη, και δε μου τη γλύκαινες, πονώριο ξαγνάγεμα της πρώτης λαχτάρας μου, καλό μου άκρογιάλι!

Ξανακαθίζει η Φρόσω στο διαίδι της, μα η Ίλινα γιούλα, τάρφανό της πλύστρας του πατέρα, που είχε πάει κοντά του για τα φόνια, γυρνει σι λίγο δίχως και το πλαστάρι το ψωμί. Όχι μοναχά ο μπακάλης κι ο χασάπης, μα κι ο ψωμός άρχινισε να μὴν το σέβεται το σόι, όλοι σιγά σιγά ξεχνάν πὸς ο Θώμος Κρανιάς ήταν άλλοτε έπαρχός τους.

Έτσι με όλο το κλάδο που είχε ο τελευταίος νεφίτη τη ζωή να τρέχη μοναχά το δρόμο της, η ιδέα του διορισμού άρχισε να τον σκοιζή περισσότερο απ' όσο ήθελε, να του θολώσει την όρεξη και την καλή καρδιά. Έσπερ' άπόνα καλό φαγι με συντροφιά καλή το κέφι του άνοιγε συχνά για κάνα κλέφτικο τραγούδι, όμως τη νύχτα κάτω απ' το παράθυρό του οι φουσερμόνικες τώρα του τάραζαν την ήσυχία. Μια δυο φορές μάλιστα τάνοιζε και φοβέριζε πὸς θα κατεβή να ματσουκώσει τους ξενούχτες. Τούτοι, ένοείται, δὲν έπαφαν. Περνούσαν μοναχά λίγο μακρύτερα. Το φοβέρισμα εν'ς γέροντα παραξενιάρη δε μπορεί να κρατήση το πάθος μιας καρδιάς που ξεχειλίζει στο τραγούδι. Η γκρίνια ως τόσο του πατέρα δὲν ήταν πολύ ευχάριστη στην κούλια του. Κι όχι λιγότερο στον καφενέ. Κ' εκεί άρχισε ο Θώμος Κρανιάς να χάνη την ύπομονή του,

άμα το χαρτί δὲν τον βοηθούσε για το χαρτζιλίκι που χρειάζονταν. Αυτή την αλλαγή του την ενύωσαν κ' οι φίλοι του. Του άρχοντα της κούλιας δὲν του φτάνει πια το φαγοπότι στα μαγείρικα, τώρα ζητάει και μετρητά. Κ' έτσι δὲν είναι μόνο αυτός ο ίδιος άρχοντας, δὲν είναι μόνο οι κόρες του στην κούλια κ' οι εργολαχοί τους που καρτερούν με καρδιοχτύπι το διορισμό, μα και πολλές άλλες ψυχές στην πόλη κοντά στον ποταμό σμίγουν μαζί τους τις εύχές τους.

Μά τούτη τη φερά ο διορισμός άργει νάρθη περισσότερο απ' ό,τι πάντεχαν στην κούλια. Με την έλπίδα του άμανατζέεται κάθε καλιό θυμητικό που είχε το σόι, ξεκάνεται κάθε σκουτί που είχε ύφάνει η μάνα για τις κόρες της, πουλιόνται άκόμα στο χωριό οι πέντε δέκα της πεζούλες, το προικίο της. Ο άργαλιός της Φρόσως δὲν προφτάνει τα έξ στοματα, η Μαριώ κ' η Κούλα έχουν τις σκοτούρες τους με το βελούχι άντικρυνά. Δυο αξιωματικοί είχαν μεπερδευτεί στα βρόχια. Η Μαριώ πήρε την πρώτη της συνέντευξη στο σπίτι μιας γειτόνισσας κ' η Κούλα δοκίμασε τη γλύκα του φιλιού εν' άπόβραδο στην αλόπορτα της κούλιας. Την πρώτη την πρόδεσε στη Φρόσω μια άλλη γειτόνισσα, που το μυρί-

στηκε, και τη δεύτερη σε νέα της δοκιμή την τσάκωσε ο Γεσίλας. Η Φρόσω κάτι θέλησε να πη και να όρμηνίψη, μα η Μαριώ δὲν ήτν από κείνες που θα πάρουν από λόγια. Έβαλε την άδερφή στη θέση της μια και καλή και μια για πάντα. Ο Γεσίλας κάτι άνταρεύτηκε κι αυτός στην Κούλα, αλλά και τούτη είχε διδαχτή πρωτύτερ' απ' τη Φρόσω τον τρόπο πὸς τον ήσυχάζουν. Κ' η ειρήνη δὲν τάραχτηκε στην κούλια τάκροπόταμυ. Απόξω μόνο εξακολουθούν να την τράζουν ένας λογιστής της Τράπεζας μαζί μ' ένα νεαρό διδάκτορα τά σμικλά. Δε θέλουν να το περουν για τελειωμένο πὸς νικήθηκαν από τους γαλονάδες κ' έπιμένουν να ενύχλουν τον ύπνο του Θώμου Κρανιά με μια κιθάρα κ' ένα μαντολίνο και με λιανοτράγουδα περπαχτικά στις άστατες κοπέλες του. Μά οι άξιωματικοί τους έτριξαν τα δόντια και στο στερό ήτύχασταν κ' έκεναι. Αν ήθελε κι ο φάντης να βοηθούσε περτότερο, θα ήσυχαζε κι ο Θώμος Κρανιάς από την έγνια του διορισμού. Του κάκου χλχλαί τα μάτια του και τον καιρό του με τις έφημερίδες στον καφενέ, μαλόνει με τους φίλους του στις συζητήσεις, γράφει και ξαναγράφει στον ξάδερφο. Η κυβέρνηση δε φαίνεται να χήν έρεξη να πίση. Είναι φόβος μη φάη την τε-

Ποιά τάχα φουρτούνα φουρτούγιαζε μέσα μου και ποιά ανεμοζάλη, πού δὲ μοῦ τὴν κοίμιζες και δὲν τὴν ἀνάπαιες, πανώριο ξαγνάτεμα, κοντὰ στὰ κρογιάλι ;

Μιά πίκρα εἶν' ἀμίλητη, μιὰ πίκρα εἶν' ἀξήγητη, μιὰ πίκρα μεγάλη, ἢ πίκρα πού εἶν' ἀβυσση καὶ μέσ' στὸν παράδεισο τῶν πρώτων μας χρόνων κοντὰ στὰ κρογιάλι.

22

ΤΑ ΦΛΩΡΙΑ

Μαύρη σταφίδα, μ' ἔβγαλες κ' ἐμὲ ταξιδευτή· Τράβα κατὰ τὴν Πάτρα πασσαριέση· Σοῦ φέρνω τὸν πρωτόλουβο καρπό, πραμματευτή· Φλωριά μου, ἠχολογᾶτε στὸ κεμέρι.

Τί νὰ τὰ κάμω τὰ φλωριά ; γιὰ πάρ' τα, βιολιντζή, παῖξε, θεὸς μὲ τὸ βιολί σου παῖξε· Θυμοὶ τῶν ἀνυπόταχτων και τῶν καρδιῶν καημοί, οὐς ἔστρωσα ξεφάντωσης τραπέζι.

Τί νὰ τὰ κάμω τὰ φλωριά ; γιὰ πάρ' τα, χρυσιέ, και πούλα μου λογῆς τὰ τζοβαῖρια. Περιβόλαρη, μάσε μου λουλούδια ἀπ' τὸ μπαξέ. — Κυρά, σοῦ φέρνω κρένα και ζαφείρια.

Φλωριά. Γιορτάνια κάμε τα τοῦ κόρφου σου, κυρά, και στεφάνια, και μὴ μοῦ τὰ πορρῆξῃς. "Ἡ, σὲ γαϊτάνι πέρασ' τα και κάμε τα θηλειά, και ἴμε τα θηλειά γιὰ νὰ μὲ πνίξῃς.

23

ΓΑ ΤΑΠΕΙΝΑ

Τὰ ταπεινά, τὰ σάνια. Κ' οἱ ἀπορριμένοι σβῶλοι, κ' ἡ χτυπημένη πάπια, κ' οἱ βαλτωμένοι μῶλοι·

καλάμια στὶς πελάδες και στοὺς γυαλοὺς χαλίμια και δλάρμυρες χιβάδες και ἀγύρευτα ἀρμυρίκια·

γλυκόρριζες, λαψάνες, τὰ βοῦρλα, τὰ παλιούρια· γωβιοί· μὲ τὶς σαγκάνες τοῦ βούλκου ἐσεῖς καβούρια.

Περιπλεγμένα φύκια στάπσουρατὰ πρυάρια, συντρίμμα ἀπὸ σταλίμια, φολιδεμένα ἰβάρια,

Ἄλτια στὰ τηγάνια, φτωχοῦ φαροῦ κλεψίμια, χαρὲς και βάρδιες, μπάνια, γιὰ τοῦ κορμιοῦ τὴ γύμνια.

Γιὰ τὰ κλουβιά γαρδέλια, μὲ τὸν ἀξὸ πιασμένο, ψαρὸπουλα, κοπέλλια, βασανισμένη γένα.

Σιλάβοι πού ἰδροκοπάτε μὲ τὰ γυροβόλδια, και τὴ ζωὴ τραβάτε γυμνή, τραχειά, τὴν ἴδια,—

τῶσκημο, φεγγοβόλα και τὸ σουμένο, ὄψωσον. "Ἡλιε τοῦ σίχου μου, ὄλα τὰγκάλιασε τὸ φῶς σου !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμματῖα και εἰς χρυσόν, ἴτοι εἰς φράγκα και λίρας στερλίνας· ἀποδοτέας εἰς ἀρισμένην προθεσίαν ἢ διηκεῖς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις και οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς δ' ἐγένετο ἢ κατὰθεσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογούχου.

Τὸ κεφάλαιον και οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι και τῇ αἰτήσῃ τοῦ κατὰθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

1	1/2	τοῖς	ομο	κατ' ἔτος	διὰ	καταθέσεις	6	μην.
2		"	"	"	"	"	1	ἔτ.
2	1/2	"	"	"	"	"	2	ἔτ.
3		"	"	"	"	"	4	ἔτ.
4		"	"	"	"	"	5	ἔτ.

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ κατὰθέτου ὀνομαστικῶς ἢ ἀνόνημοι.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθῆνα ἀρ. 8.— Γιὰ τὶς ἑπαρχίες δρ.

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἑπαρχίες δεχόμεστε και τρίμηνας (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητῆς δὲ στέλλει μπροσὰ τὴ συντρομὴ του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κισόκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (ἀντικρὸ στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στὰ Πράχτο

ρετα τῶν Ἐφημερίδων.

Στὰ Χανιά (Κρήτη) στὸ Πραχτορ. Ἐφημερίδων (στοῦ κ. Ἀληκίου).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ἡ Βουλὴ μας—Τὸ ἀποκριάτικο μανιφέστο— Δημοσιογραφικὲς κακοήθειες—Κάτι γιὰ τὶς Ἑλλ. οἰκογένειες.

ΓΕΝΗΚΑΝΕ μερικὲς συνεδρίες τῆς Βουλῆς καὶ ὅποιος εἶχε τὴν ἐπομὴν νὰν τὶς παρακολουθῆσει αὐτὲς τὶς συνεδρίες, διαβάζοντας τὶς φημερίδες, θάποροῦσε μὲ τὴν βιαστικὰ τοῦ κ. Ράλλη νάρχησῃ, σώνει και καλά, ἢ Βουλὴ μιὰν ὄρ' ὀρχητέρα... γιὰ νὰ καθουρήσει αἴρα.

Γιατί τίποτ' ἄλλο ἀπὸ αἴρα δὲν εἶδαμε μέσα στὶς λιγοστὲς συνεδρίες. Και δὲ βλέπουμε τί θὰ ζημιωνόταν ὁ τόπος ἢ ἡ Βουλὴ ἀναπαύοντα τὶς Ἀποκρίες, ἢ ἀναπαύοντα και τὴ σαρακοστή ἀκόμα, ἀφοῦ τίποτα καλύτερο ἀπὸ μιὰν ἀτέλειωτη ἀνάπαυη δὲν ἔχει νὰ κάμει και νὰ δείξει.

Τότε μοναχὰ θὰ δικαιολογούσαμε και θὰ βλογοῦσαμε ἀκόμα τὸν κ. Ράλλη, δὲ βλέπαμε μὲ τὸ ἀνοιγμα τῆς Βουλῆς γὰνόλγεται και κάποια πλατὰ συζήτηση γιὰ κάποια πλατύτερα ζητήματα, πολιτικὰ και κοινωνικὰ, πού ἡ Βουλὴ μας δὲ φαίνεται νὰ πῆρε ἀκόμα χαμπάρι ἀπὸ τοῦτα.

Τέτια Βουλὴ ὄμως (πού εἶναι και πού θᾶναι γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμα) καλύτερα νὰ σαχατέει και νὰ μὴ μᾶς γιομίσει, μὲ τὶς ἐργασίας τῆς τάχα, ἀλογόμυτες.

*

Εἶνα μανιφέστο ἀποκριάτικο καὶ ἀποκριάτικα γραμμένο, πού ξεμύτισε τὶς προάλλες στὶς φημερίδες μας, μύριζε τὴν μούχλα και τόσο τερτουρισμὸ, πού θάρροῦσε κανεὶς πὼς ἐκπολύθηκε μέσα ἀπὸ κανένα μεσοχρονιατικὸ Μοναστήρι.

Ὅλα, λέει, νᾶναι σ σ μ ν ἄ, κ' ἡ γκιμῆλα και τὸ γο-

τραστία δλάκερη.

Και προχίματι τὴν ἔφχε. Ὅταν τὴν ἐραῖξαν οἱ ἐκλογές κ' ὁ βουλευτῆς Κρανιάς ἔστειλε τὸ δικρισμὸ στὸν ξαδερφό του, ἦταν πιά ἀργά. Ἀπ' τὸ στερνὸ ταξίδι του ὁ Θώμος Κρανιάς δὲν ἔφερε μαζί του μόνο τὰ φροντὰ τῆς πλύστρας του, μὰ κ' ἕνα σφάχτη στὸ πλευρὸ μ' ἕνα βήχ κούφιο. Τὸν πῆρε στὴν ἀρχὴ ἀψήφιστα ὡς πού τὰναδρῆμασε ἄξαφνα και δ' αἴρας τῆς ἀκροποταμίας δὲν ἦταν ὁ αἴρα πού τοῦ χρειάζονταν γιὰ νὰ πάρη τὸ καλλίτερο. Ὁ δικρισμός τὸ βρήκε στὸ κρεβάτι κ' ἔπεσε στὸ κρεβάτι ὁ Θώμος Κρανιάς γιὰ νὰ μὴ ξανασηκωθῇ.

Β'

Εἶναι τέσσερα πέντε χρόνια περασμένα. Τὰ γριάγκασθ στὸν τάφο τοῦ πατέρα κ' ἡ δυστυχία στὴν κούλια θρασομανοῦν. Ὁ Γεσίλας, ἀφοῦ γύριψε ἀδικα τὸ μέλλον του πρώτα σ' ἕνα ραφτάδιο κ' ὕστερα σ' ἕνα ἐμπορικὸ τῆς μικρῆς πόλης, πῆγε νὰ τόβρη στὸ στρατὸ εὐκολότερα. Ἡ βελόνα κ' ἡ καθιστικὴ ζωὴ τῆς ἦταν πληχτικὴ γιὰ τὸ μεγαλωμένο σὰ σοκάκια παλικαρί, τὸ περιδιάβασμα στοὺς μαχαλάδες πάλι, μὲ τὸν ὄμο φορτωμένο τὴ βαντάκα

μὲ τὶς στάμπες, κάπως βερὺ και ταπεινὸ ταυτὸχρονα γιὰ τὸ παιδί τοῦ Θώμου Κρανιά. Οἱ ἀδερρὲς ἀπόμειναν μονάχες του. Ἡ θειὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ ἄφισε κ' ἐκείνην χρόνος, ἀφοῦ τοῦ κάκου ὡς τὰ στερνά τῆς γύρευε νὰ πάτ, ἐκεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς μικρότερες ἀνιψιὲς νὰ τὴν κάμη θυγατέρα τῆς. Στὸ πόδι τῆς ἰδῶ εἶναι τῶρα ἡ Φρόσω. Ἡ λήθη ἔχει ἀπλωθῇ μὲ τὸν καιρὸ στὸ περασμένο τῆς κ' ἔκαμε πιά ἐλεύθερα τὴν εἰσοδὸ τῆς στὴ ζωὴ τοῦ κόσμου. Ὅχι πιά βέβικα σὰν κόρη ἀνύπαντρη, μὰ σὰν κάσι οὐδέτερο θηλυκὸ εἶδος, κατιτὶ ἀνάμεσα γεροντοκρίτισου και χήρας Στὴν ἐκκλησιὰ, στὰ λείψανα, σ' ἀρώστειες, ὅπου εἶχε ἡ κούλια καὶ συλληπηθῇ ἢ νὰ μοιρολογῆσει, ὅπου θρήνος δηλαδὴ και θλίψη, τὴν ἀντιπροσωπεῖα τῆς τὴν πῆρε ἡ Φρόσω ὅπου γιορτὴ και γάμος, ὅπου οἱ πατρίκιαι τοῦ τόπου θυμούνταν στὶς χαρὲς τους κάποτε τὰ μιὰ φορὰ ἐμῶτιμά τους ἀρφανά τοῦ Θώμου Κρανιά, ἐκεῖ ἔτρεχαν ἡ Μαριώ κ' ἡ Κούλα. Τὶς πιότερες φορὲς ἡ πρώτῃ τὰ πρωτοτόκια τῆς ἀνήκαν ἀπὸ νόμο φυσικὸ κ' ἡ Μαριώ δὲν ἦταν ἀπὸ κείνες πού θάνεχονταν τὸ πάτημά τους εὐκολα. Ἄλλως τε κούλα ἡ κούλια εἶχε και φροντίδες πού δὲν ἐπαίριαν χασομέρια κάποτε οὔτε γιὰ ἕνα δειλινὸ μονάχα. Τέσσερα χέρια δὲ μποροῦν νὰ

λείψουν σὺνωρα ἀπ' αὐτὴ. Ὅσο καὶ ἀν βᾶεται ἡ Μαριώ γιὰ νὰ κρατήσῃ τὸ περασμένο περῆρανο ἀντικρὸ σὲ κόρες ψαρωνοικοκυριῶν κ' ἐμπόρων ἔξω ἀπὸ τὴν κούλια, μέσα σ' αὐτὴ εἶναι βαρικὴ ἡ ζωὴ. Κι ὄχι πιά μόνο γιὰ τὴ Φρόσω. Τὸ βελονάκι τῶν μικρότερων δὲν πλῆκει τῶρα μοναχὰ γιὰ πόλκες και γιὰ χτένες κ' οἱ κεντητῆς παντόφλες δὲ δείχνονται σὰ μιὰ φορὰ ἀπ' τὸ μπαλκόνι, γιὰτί δὲν εἶναι πάντοτε γιὰ δειξίμο. Κ' ἔπειτα σὲ ποιόνε νὰ δειχτοῦνε τῶρα ; Οἱ ἀξιωματικοί, σὲ νάχουν φέβο ἢ λύπη ἀπ' τὴ δυστυχία τῆς κούλιας, ὅταν γυρίζουν ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ τους, σπάνια σταματᾶν ἀντικρὸ στὸ βελούχι. Τάφρησαν στοὺς ὑπαξιωματικούς κ' ἴσα μ' αὐτοὺς δὲν ζέπεσαν ἀκόμα δὰ οἱ ἐπαρχοπέυες. Βελούχια λέγονται στὴν πόλη κοντὰ στὸν ποταμὸ τὰ ἰξοχικὰ καφενεδάκια, πού στένονται τὴν ἀνοιχτὴ μὲ λίγα πέταυρα γιὰ νὰ σαπίσου; τὸ χειμῶνα στὴ βροχὴ και στὴν ἐρμιά, ἀν δὲν καοῦν στὸ μεταξὺ στὰ τζάκια τῆς γαιτονιας. Κάθε ἀκρη, κάθε μαχαλάς τῆς μικρῆς πόλης ἔχει τὸ δικὸ τ ο. Αὐτοῦ σπουδάζει τὴ χαρτοπαιξίκα ἢ νεολαία τοῦ τόπου, ὅσο φοβάται ἀκόμα τὸν πατέρα και τὸ δάσκαλο, αὐτοῦ φέρνει ἀποβραδὶς ὁ τελευταῖος τὴ γραμματικὴ και τὸ χασμοῦρημά του, αὐτοῦ σακρόνει τοὺς συν-

τανάκι κι ὁ Φασουλῆς, κ' ὁ κ. Σπανδωνῆς ἀκόμα, πού τῆγραψε. Οὔτε κορδακίσματα, οὔτε φορέματα κοντὰ στό γαϊτανάκι («Οἱ ὑποδύμενοι γυναῖκες εἰς τὸ γαϊτανάκι ὀφείλουσι νὰ εἶναι ἐνδεδυμένοι σεμνῶς, τὰ φορέματα νὰ εἶναι μακρύτερα τοῦ γόνατος καὶ χορεύοντες νὰ μὴ κορδακίζωσι»), οὔτε τίποτα τρελλὸ καὶ ζωντανό. Δηλ. σωστὴ ἀποκριάτικη κηδεῖα, πού θὰ λείπει ἀπὸ αὐτὴ ἡ νεκροφόρα μοναχὰ καὶ τὰ ξαφτέρουχα.

Ἄλοῖμονο! Γιὰ νὰ ζητᾷε τόση σεμνότητα ὁ φίλος Σπανδωνῆς, θὰ πεῖ πὼς γέγρασε—κι αὐτὸ εἶναι τὸ πῶς λυπητέρω.

*

ΝΑ μᾶς συχωρέσει ὁ κ. Διευθυντῆς τῆς «Ἑστίας» μὰ κάτι πού δημοσιεύτηκε στὴ φημερίδα του τὴν περασμένη Παρασκευὴ («Ἑστία», 23 τοῦ Γενάρη, σελ. 2) γιὰ τὸ καινούριο βιβλίον τοῦ Σκίπη, δὲν εἶναι πιά φιλολογικὴ ἀκρισία, μὰ ἔχει μέσα του ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κοινωνικῆς χωριατικῆς καὶ κακοήθειας.

Ἐπειδὴ ἔβγαλε ὁ χριστιανὸς ἓνα βιβλίον (πού μπορούσε ἀξιόλογα νὰ μὴν ἀρέσει στὸν κ. Κύρο, καθὼς δὲν τοῦ ἀρέσει κάθε βιβλίον πού δὲν ἔχει τὴ σφραγίδα τοῦ κ. Παγανέλλη ἢ τοῦ κ. Πολέμη) βγήκε ἡ «Ἑστία» καὶ μᾶς σαχλολόγησε πὼς τὸ βιβλίον του εἶναι ἰσόνφαχτο, ἀνορθόγραφο (μάτια μου!) καὶ πὼς ἡ μαλλιάρη του μούσα τοῦδωσε γυναῖκα καὶ τσιφλίκι στὴ Γαλλία. Ὁ κ. Κύρος, πούναι τίμιος ἀντρας, νὰ ξαναδιαβάσει αὐτὰ πού τυπωθήκανε στὴ φημερίδα του καὶ νὰ τραβήξει ταῦτὰ τοῦ ρεπορτέρη πού τῆγραψε. Ὅσο γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Σκίπη, τοῦ συσταίνουμε νὰ μὴν τὸ διαβάσει, γιατί σὰν τὸ διαβάσει θὰ γάσει κάθε ὑπόληψη στὰ «Πλεκτὰ τραγούδια» καὶ θὰ πάψει νὰν τὰ δημοσιεύει στὴν ἐφημερίδα του.

*

Αἶψο ἓνα κοινωνικὸ ἄρθρο, πάνου σὲ κάπιο βρωμερὸ σκάνταλο, πού δημοσιεύτηκε τὴν περασμένη Τρίτη στὴν «Ἀκρόπολη», ξανατυπώνουμε ὅω τὸ συμπέρασμα:

«Ὁ Ἕλληνας πρέπει νὰ μάθει ὅτι τὸ κορίτσι του δὲν εἶναι γελᾶδα πού μπορεῖ νὰ τὴν πουλήσει στὸν πρῶτο τυχόντα παλιάνθρωπο. Πρέπει ἡ Ἑλλ. οἰκογένεια τῶν μουρζουάδων νὰνερβί ἐκεῖ πού εἶναι ἡ Ἀγγλικὴ καὶ οἱ ἄλλες καὶ νὰ διαλέγουν ΑΝΤΡΕΣ καὶ ὄχι ΓΑΜΠΡΟΥΣ.»

Ὅταν τὰ λόγια αὐτὰ μποῦνε, σὰν ἄρθρο πίστεως, σὲ κάθε Ἕλληνικὸ σπίτι, ὑπάρχει κάπια ἐπιβία νὰ σταματήσει τὸ ἔλεον ἄνθρωποπάζωρο πού γίνεται σήμερα μὲ τοὺς γάμους. Ἀς ἐλπίζουμε λοιπόν, ἔρου γιὰ τὴν ὥρα δὲ βλέπουμε νὰ γίνεται καμιά σοβαρὴ δουλειὰ πού θὰ σαρκώσει μιά μέρα τις ἐλπίδες σὲ πραγματικότητες.

ΜΙΑ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΦΩΝΗ

Ἡ Χαρούμενη ἐπιστήμη ἐπιγράφεται ἓνα καινούριο βιβλίον πού μᾶς ἤρθε ἀπὸ τὸ Κάιρο. Συγγραφέας του ὁ γιατρός Σαραφίδης. Σύνομο καὶ ἐκφραστικό. Μπορεῖ νὰ τὸ χαρακτηρίση κανεὶς σὰ φιλοσοφικὴ μελέτη ἢ σὰν κοινωνιολογικὴ. Καλύτερα καὶ τὰ δύο.

Δίνουμε σήμερα μερικὰ κομμάτια σὰν περίληψη σ-οὺς ἀνγνώστες μας, καὶ ἴσως κατόπι μιλήσουμε πῶς πλατιά γιὰ τὸ βιβλίον αὐτό, πού ἀγγίζει μὲ μιά πρωτότυπη καὶ βαθειὰ σκέψη τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς μας.

Ἡ Χαρούμενη ἐπιστήμη λέει στὰ προλεγόμενα ὁ συγγραφέας ἀγράφως περισσότερο γιὰ τὴ γυναῖκα καὶ γιὰ τὸν ἐργάτη. Πρῶτα γιατί οἱ γυναῖκες κ' οἱ ἐργάτες ὑποφέρουν περισσότερο, κ' ὕστερα γιατί ἀπὸ τὴν ἐνωσὴ τους τὴν ἀληθινὴ καὶ ὄχι ἀστικὴ σὲ ὅλα τὰ σημάδια τῆς ζωῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς δράσης, θὰ κρεμαστῇ ἡ ἀπολύτρωση καὶ ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου. Ὅταν μᾶς ἐπιβάλλουνε τις ψευτιές τους σὰν ἀλήθειες καὶ τὰ ἐγκλήματά τους σὰν ἀρετὲς καὶ τὴν τρέλλα τους σὰν λογικὴ, ἡ Φύση μᾶς ὑποχρεώνει νὰ ἀγωνιζόμεσθα νὰ ἐπιβάλλουμε τις ἀλήθειες σὰν ψευτιές, τις ἀρετὲς μας σὰν ἐγκλήματα καὶ τὴ λογικὴ μας σὰν τρέλλα.

Τὸ κεφάλαιο «Ἡ ἰδιοχτησία» τὸ παίρουμε ὅλο.

Ἡ θλιβερὴ ἰδέα τῆς ἰδιοχτησίας τὴν ἔχουνε οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι, ἐξὸν ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες καὶ τις λεύτερες γυναῖκες πού πᾶνε νὰ τὴν ἀρνηθοῦνε, γιατί ξεκινᾶνε ἀπὸ τὴν ἰδέαν πὼς σ' αὐτοὺς καὶ σ' αὐτὲς ἀνήκει ὅλος ὁ κόσμος. Ἡ ἰδέα τῆς ἰδιοχτησίας μὲ τὴ σημερινὴ τῆς ἀστικῆς σημασία παρουσιάζει ὅλα τὰ συμπτώματα μιάς νεύρωσης ἰδεοληπτικῆς καὶ γεννήθηκε στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τις βάρβαρες διδασκαλίες καὶ ὑποβολές περὶ ἀτόπου καὶ ἀχρόνου» πού βγάλανε στὴ μέση τις ἱστορίες μὲ τὰ αἵματα, τὰ κράτη μὲ τοὺς νόμους καὶ ὅλες τις κληρονομικὲς ἀδικίες πού περάσανε γιὰ κληρονομικὰ δίκαια. Στὴν ὑποβολὴ τῆς ἰδέας τῆς ἰδιοχτησίας ὀρεῖλονται οἱ πλάνες μας γιὰ τὴ ζωὴ πού μᾶς φέρνουνε ὀλοένα στὸν τάρο, ἀπὸ τὴ πρῶτη στιγμὴ πού βλέπουμε τὸ φῶς. Ἀληθινὰ οἱ ἄνθρωποι εἴμασθα ἀπειροὶ μέσα στὸ ἀπειρο. Καὶ δὲν εἴμασθα μῆτε θνητοὶ μῆτε ἀθάνατοι. Ὑπάρχουμε μονάχα ὅω ἀπὸ κάθε φύλη ἔννοια πού

λέγεται ἀτόπος καὶ ἀχρόνος. Ὅσο περισσότερο ἀτελής εἶναι ὁ ἄνθρωπος τόσο περισσότερο δένεται μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ἰδιοχτησίας. Καὶ τὸ νὰ εἶναι ἓνας ἄνθρωπος περισσότερο ἰδιοχτητικὸς εἶναι σὰ νὰ βλάφτη περισσότερο ἢ σὰ νὰ ἔβλαψε περισσότερο. Ἡ ἰδιοχτησία εἶναι ἡ συνέχεια τοῦ ἐγκλήματος. Ἡ ἀρνησιμὴ τῆς ἰδιοχτησίας θὰ εἶναι τὸ τέλος του. Κι ὅμως ὅλα στὴ δημιουργία ἔχουνε ἓνα σκοπὸ—τὴ δικαιοσύνη τῆς ὑπαρξῆς τους. Κι αὐτὰ ἀκόμα πού τὰ νομίζουμε ἄδικα καὶ ἀφύσικα (σεισμοί, ἀρρώστιες, πιθηκισμοί, διαστροφές) καὶ ἄσκαπα, ἔχουνε ἀρχὴ καὶ τέλος ἓνα λόγο φυσικώτατο. Ἄ σήμερα δὲ βρίσκουμε τὰ σχήματα καὶ τὰ χρώματα καὶ τοὺς ἔχου: γιὰ τὴ ζουγραφικὴ καὶ μουσικὴ ἀναπαράσταση τοῦ σκοποῦ ὅλων πού ὑπάρχουν, δὲ σημαίνει αὐτὸ καὶ πὼς κάθε τί πού ὑπάρχει, δὲν ἔχει τὸ σκοπὸ του εἴτε τὸ νομίζουμε καλὸ ἢ κακὸ. Μιά φραντζέζα πού τὴν κλεψύκνε πολλές φορές μᾶς ἔλεγε κάποτε.—Ἡ κλεψιά δὲν εἶναι βέβαια καλὸ πράμα. Αὐτὸ ὅμως δὲν πᾶν νὰ πῇ πὼς θὰ κάμω ἐγὼ καλὸ ἄν κληγῆτω καὶ χῶσω στὴ φυλακὴ ἐκείνονε πού μ' ἐκλεψε.—Μὰ τότε τί πρέπει νὰ κάμουμε γιὰ νὰ εἴμασθα ἀσφαλισμένοι; Τὴ ρωτήσκαμε μ' ἀφέλεια.—Κεῖνο πού μπορούμε νὰ κάμουμε, μᾶς ἀπάντησε, εἶναι νὰ φροντίζουμε παντα νὰ μὴ ἔχουμε τίποτε δικό μας, ὥστε οἱ κλέφτες νὰ μὴ ὑποφέρουνε ἀπ' ἀφορμὴ μας, μὰ μονάχα ἀπὸ τὴ φτώχεια τους. Στὰ λόγια αὐτὰ βλέπουμε ὅλο τὸ σαρκασμὸ γιὰ τὴν ἰδιοχτησίαν, τῶν ἀνθρώπων πού θέλουν νὰ ζήσουν ἔσυχτοι. Τὴν ἰδεοληψία τῆς ἰδιοχτησίας τὴν ἀκολουθεῖ πιστὰ ἡ ἔννοια τῆς πατριδίας. Πολλὲς ἰδιοχτησίες ἀποτελοῦνε μιά πατριδία, γι' αὐτὸ κ' οἱ ἰδιοχτητικὲς εἶναι κ' οἱ πῶς πιστοὶ πατριώτες καὶ οἱ νεοτάληδες κάθε πατριωτικῆς παπαρδέλας. Ἐνῶ οἱ σκηνίτες καὶ οἱ περαστικοὶ τῶν τόπων εἶναι τὸ ἀτίθετο. Τὰ πῶς πατριωτικὰ ζῶα εἶναι οἱ γάτες, καὶ δὲν πρέπει νὰ μᾶς φαίνεται περίεργο. Δίνουμε τὰ μάτια μᾶς γάτας, τὴν ρίχνουμε σ' ἓνα σακί καὶ τὴν πᾶμε μακριὰ πολὺ ἀπ' τὸ πατριωτικὸ τῆς σπιτί. Κι ὅμως μόλις τὴν ἀφήσουμε λεύτερη, ὁ πατριωτισμὸς τῆς μηδενίζει τὴν ἀπίστασιν καὶ τὴ βλέπουμε ὕστερα ἀπὸ πολλὰ βάσανα καὶ περιπλάνησες πολλὲς νὰ γυρίζη ἐκεῖ ὅπου πρωτόειδε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἔζησε καὶ ἀνατραφήκε».

Ἀπὸ τὸ κεφάλαιο «Ἐπαναστάσι» παίρουμε τ' ἀκόλουθα.

δουασμούς ὁ κομματάρας ὅταν ζυγόνου ἐκλογές, αὐτοῦ ὁ χωριάτης, πού ἔφερε τὸ γένημά του στὸ παζάρι, πᾶσχοντας νάβρη τὸν παπᾶ, χάνει ὅ,τι τοῦ περίσσεψε ἀπ' τὸν προστοιχιστὴ καὶ ἀπὸ τὸ νοικιαστὴ τοῦ φόρου, αὐτοῦ ἔρχεται καμιά βασιλικὴ γιορτὴ ἢ λαμπρὴ νὰ πᾶρη ἀέρα τὸ ἐμποροπούλο, αὐτοῦ ρεκάβει στὰ σάστρα ὀλονυχτίς ὁ ἐρωτοχτυπημένος. Ὁ καφεὶς εἶναι κατακανόνια ἀπὸ καθουρντιστὸ ψωμί ἢ ρεβίθι, τὸ λουκούμι καθαρὸ ζυμαρὶ καὶ τὸ ρακί μονάχο τσίπουρο. Μὰ ποίος ἔρχεται ἐκεῖ ἐξω γιὰ τὸν καφεὶ ἢ τὸ ρακί; Ἐρχεται γιὰ τὴν δροσιά, γιὰ τὸ νερὸ καὶ τὸν ἀέρα. Κι ἄλλο νερὸ στὴν πόλη δὲν εἶναι τόσο μποῦζι σὰν τοῦ πηγαδιού μπροστὰ στὴν κούλια καὶ ὁ ἀέρας δροσερότερος ὅσο σ' αὐτὸν τὸν ἔχτο τᾶροπόταμου. Σωστὸ Βελοῦχι τοῦ Καρπενησοῦ. Κι ὁ πρῶνι λογίας Τυλιγάδας, πὼς τὴν ὥρα τὸ βελούχι αὐτό, ἔξερε καλλίτερα ἀπὸ καθάλλον τὴ δουλιὰ του. Ἐλατόκλαδα κουβάζησε ἀπ' τὸ βουνὸ γιὰ τὴ φρεζάτα ἀπόξω, ὄχι φτέρη μοναχὰ, ὅπως τόκαναν οἱ ἄλλοι, καὶ μέσα στὴν μπαράκα κρέμασε καὶ δεύτερο μπουζούκι διπλὰ στὸ δικό του. Ἦξερε καὶ τὴν ἀγάπη τῶν πρῶνι συναδέλφων του στὰ λούλουδα καὶ στὰ μπουζούκια, ὅσο καὶ στὰ μαῦρα μάτια, καὶ δὲν ἄφισε τραπέζι δίχως ρίζα βασιλικό, δὲν

ἄφισε γαρουφαλιὰ ἀκλεφτὴ ἀπ' τις γειτονίες, τοῦ τσίκι καὶ περικουκλάδι πού νὰ μὴ φυτέψη ὀλόγυρα. Ὅσο γιὰ τὰ μαῦρα μάτια ἔλιψε πὼς μὲ τὸν καιρὸ θὰ γιναστοῦν ἀπὸ καρσι ἀπ' τὴν κούλια. Γιὰ τὴν ὥρα τοῦ ἔφτανε πὼς γινάζονταν γιὰ μαρούλια καὶ ἀγκουράκια: τὸ ἔστελναν μὲ τὴ μικρὴ τὴν Παναγιούλα ὅσα ἤθελε.

Ἡ Παναγιούλα αὐτὴ σὰ νάπεσε ἀπ' τὸν οὐρανὸν στὴν κούλια Ὁ Ὁμός Κρανιάς παίρνει ἀπ' τις κόρες του κάθε στιγμὴ συχώρια πού φρόντισε καὶ τὴ γενειάστηκε δὲν κρατοῦσε μόνο τὴν ἀνταπόκριση τῆς κούλιας μὲ τᾶντικρονὸ βελούχι, μὰ εἶχε ἀπάνω της καὶ τὴ συγκοινωνία μὲ τὴν πόλη. Αὐτὴ ἔφερε τὰ νῆα μαζί μὲ τὰ ὕβρια ἀπ' τὸ παζάρι, αὐτὴ πηγαίνονταν στὰ σπιτία μὲ τὰ διασίδια καὶ τὰ ραψίματα, αὐτὴ ἔτρεχε τέλος στοῦ παλιού φίλου τοῦ πατέρα καὶ στοῦς συγγενεῖς. Ὁ Ὁμός Κρανιάς δὲν ἄφισε κληρονομικὰ μονάχη στὴν κούλια του τὸ σὶ καὶ τὴν περηφάνεια του ἄφισε καὶ φίλους ἐμπόλικους στὴν πόλη καὶ μιά δικολογία πλατιά. Καθὲνκς ὑπάλληλος ἢ μετανάστης ἀπὸ τὰ βουνὰ μὲ τοὺς ἐνῖα τοὺς δῆμους ἦταν συγγενὴς τῆς κούλιας. Κ' οἱ φίλοι, ἄν μιά φορὰ εἶχαν ἀνιχτὴ τὴν τρέπη στὴ μπαγόρδα τοῦ πατέρα, μπορούσαν

νὰ τὴν κλείτουν τῶρα στᾶρφηνὰ κορίτσι του, ὅταν αὐτὰ ἦταν μαλιττα νῆα καὶ ὁμορφα σὰν τὴν Κούλα καὶ σὰν τὴ Μαριώ καὶ ὅταν τὸ τᾶλληρο ἢ τὸ διφράγκο, πού ἔστελναν καὶ γύρευαν κατὰ τὴν ὥρα καὶ τὸ πρόσωπο, τὸ γύρευαν γι' ἀνάγκες ὅπως εἶν' ἡ ἀρρώστεια μῆς ἀπὸ τις ἀδερφές, τὸ συλλεῖτουργο τῆς μάνας, τοῦ πτερέα ἢ τὸ γιορτάσι τοῦ μοῦκαίου ἀδερφοῦ; Σινηθῆς ἡ ἀρρώστεια περνοῦσε ὅσο νὰ γυρίση ἡ Παναγιούλα πίσω, ὅδὲν ἄν γυρίζε μ' ἄδεια τὰ χέρια γιὰ τὸ συλλεῖτουργο, ἄν δὲ γίνονταν, συχώρας ὁ Θεός, πού μόνος γνώριζε τὰ πόκρυφα τῆς κούλιας τῶμα ὅμως τᾶδερφοῦ ἔπρεπε νὰ γιορτασθῇ μὲ κάθε τρόπο. Ἐυκολότερο ἦταν νὰ χλασθῇ ὁ κόσμος παρὰ νὰ μὴν ἀνοίξη αὐτὴ τὴ μέρα ἡ κούλια τὴν αὐλόπορτά της, νὰ μὴ φρεσκαριστῇ μέσα ὁ νοτᾶς καὶ τὸ πεζούλι ὅω τῆς σκάλας της, νὰ μὴν παρθῇ δανεϊκὸ ἀπ' τὴ γειτονία τὸ ἐξητανούμενο σιντόνι γιὰ τὴν κα-α-πῆ, νὰ μὴ βγάλη ἡ Φρωστὴ ἀπ' τὰ μαλλιά τὴ μαῦρη σκέπη, ἡ Παναγιούλα νὰ βάλῃ τὰ παπούτσι της κ' ἡ Κούλα ὅλη τὴν τέχνη της στὸ τριαντάφυλλο γλυκὸ καὶ στὸ μαστίχι. Ἡ Μαριώ ἦταν γιὰ τὸ φίλημα συνηθισμένη μὲ τὸν κόσμο πῶς πολὺ, εἶχε τοὺς τρόπους πῶς εὐγενικούς καὶ τὴ γλώσσα καφερότερη. Γιατί οἱ συγγενεῖς κ' οἱ φίλοι

«Οί άστικές διάταξεις δὲ θά μπορούσαν πάντα ν' ἀλλάζονε τις ὁρμές κάθε ἐπανόρθωσης, καί μ' ὄλες τις θυσίες καί τὰ θύματα πού φέρνουν οἱ στρατοὶ τους, οἱ θεσμοὶ τους καί οἱ νόμοι τους. Οἱ ἀπήχνητες ἀπὸ τις σπαρχητικές φωνές τῶν παλιῶν ἀνθρώπων, πῶς τᾶχτες κιντουνοῦνε οἱ θεσμοί, ὄχι μονάχα δὲ θά μᾶς τρομάζουνε πιά, ἀλλὰ καί θά μᾶς φέρνουν τὴ χαρὰ γιὰ τὴν ἀπολύτωση τῆς ἀνθρώπινης ἀπὸ τοὺς κίντουνου; αὐτοὺς τῶ θεσμῶν. Οἱ ἐκμεταλλευτὲς τῶν θρησκείων θά ζητᾶνε ἔντυλα στὰ ἄγρια μέρη, ὅπου ἀληθινὰ τοὺς πρέπει νὰ ζοῦνε, ἄγριοι μὲς τῷ ἄγριου τοῦ Θεοῦ καί τοῦ Ὁμοῦ, ἱερκοπύστολοι τᾶχτες. Οἱ ἐκμεταλλευτὲς τῶν πατρίδων σὰ δὲ θά ὑτάχρη κινένας πού θά τοὺς δώτῃ ἀφορμὴ, ἐπειδὴ θά ζοῦμε μακριὰ ἀπ' αὐτοὺς, θά χτυπηθοῦνε ἀναμεταξύ τους καί θά καταστραφοῦνε μονάχοι τους πολεμῶντας τᾶχτες οἱ ἀπατριῶτες κ' οἱ στρατιῶτες». Κ' οἱ κεφαλαιοῦχοι ὄταν τὸ χέθημα δὲ θά ἔχη τέτοια φριχτὴ ἀξία μὲ τὴν ἀπλοποίηση τῆς ζωῆς μας πού θά παύρη εὐχρη στήσεις καί θά μᾶς δίνῃ χαρὴς, θά πρῶγουνται ἀναμεταξύ τους ἀλληλοδανειζόμενοι, ἀλληλοδικαζόμενοι, ἀλληλοφυλακίζόμενοι ὡς ἀτλούσιοι κ' ἰδιοχτήτες. Οἱ χαλούμενοι καί λεύτεροι ἀνθρώποι ψυχροὶ μπροστὰ σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ θεῖακατα τῆς ζωῆς, ἔχοντας στ' αὐτιά τους τὸ πῶ ἀποστειρωμένο μπκαμπάκι τῆς φυσικῆς ζωῆς, πού ἀναμεσὶ του θά πρῶ νᾶνε μονάχα οἱ ἤχη τῆς μουτικῆς, τῶν πουλιῶν καί τὰ τραγοῦδια τῶν λεύτερων ἀνθρώπων πού σκορπᾶνε τὴ χαρὰ, ἔ; σωπῶνε κὶ ἄς ἀπολαβαίνουν σὰ θά ἔρχονται νὰ τοὺς τραβήξουν οἱ θόρυβοι τῶν σπιτιῶν πού γκρεμίζονται, γκατὶ σαπίσανε ἀπὸ τις παντοτεινὲς βροχῆς τῶν προλήψεων. Ἴσα μὲ τὴ μέρα πού ἔνω; δυνατὸς ἀγέρας θά κἀνῃ νὰ πάρῃ φωτιὰ ἀλάκερος ὁ φαῖνος τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος πού μέσα του ἄλλοι ψηθήκανε, ἄλλοι κήκανε, ἄλλοι τρελλαθήκανε κὶ ἄλλοι καρθουνιστήκανε».

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΣΤΙΣ ΑΔΙΚΟΧΑΜΕΝΟΙ ΤΟΥ ΣΕΥΔΙΚΙΟΥ

Κλάψτε, σαροῦδες, κλάψτε τὰ τέσσαρα κορμάκια Που βράδυ βράδυ τᾶφταν στὸν ἴσκιό σας τὸ κάτω. Τὸ θυμιατὴν δούλενε κὶ ὁ διάκος τὴ βλογοῦσε, Κ' ἕνα πουλὶ πικρὸ πουλὶ στὸ κυπαρίσσι πέρα Μοιρολογοῦσε κ' ἔλεγε τ' ἄχαρο τέτοια λόγια : Κλάψτε, βροσοῦδες, κλάψτε τὰ τέσσαρα κορμάκια Τὶ δὲν τὴ πῆρε κροσουσιμὴ πῶσ ἀπὸ μετερίζι, Μὴδὲ φειδοῦ δαγκωματιά, μὴδὲ βουνοῦ κρεμάλια... Μόνε τὰ πῆρε ἀπάνεχο καί μιστικὸ κροσουσιμὴ !

Σμύρνη

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Ο ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ

Β.

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ

Εἶτανε μιά φορὰ στὸ Γριπονῆσι ἕνας γιατρός περὶφημος, π' ὄλα τὰ πάθη τᾶξερε νὰ τὰ γιατρεύῃ. Τὰ βγαλμένα ποδάρια τᾶβανε στὴ θέση τους, τὰ σπασμένα τὰ φάσκωνε, τὰ πονεμένα μάτια τᾶπλενε, μὲ συχώρηση, μὲ κατρουλιό, καί γιατρεύε, θὲ μου φύλαε, τὰ μητρικὰ καί τὴ λύσσα ! Γιατρός πρώτης, π' ὄλα τῆς γῆς τὰ βοτάνια τᾶπαίξε στὰ δᾶχτυλά του. Γυρνοῦσε χώρες καί χωριά, πάνω σ' ἕνα μουλάρι καβάλα, κὶ οἰλοὶ στραβοὶ καί κουτσοὶ μαζεύονταν «στὸν Ἄη Παντελέμωνα !» Σ' ὄλα τὰ ταξίδια ἔερνε πάντα μαζί του κ' ἕναν παρτσινέβελο, βονθὲ του, νὰ ποῦμε, πού βαστοῦσε τὸ διακάκι μὲ τὰ βοτάνια, τίς βενκουζες, τὰ ζουρξία, τὰ νυστέρια, κὶ ὅ,τι ἄλλο μπορούσε νὰ ζετὲ λείψῃ τὴν ἀρρώστια, ἢ καμμιά φορὰ... τὸν ἀρρωστο ! Μιά μέρα πῆγανε σ' ἕνα χωριὸ καί τοὺς φωνάξανε σ' ἕνα γέρο, πού κόντευε στὸ ξερατὸ νὰ βγᾶνῃ, μὲ συμπάθιο, τὰ σκότια του ! Ὁ γιατρός ἔβανε τὰ γυαλιὰ του, κατέβασε, ἔσο μπορούσε, τὰ μουτρά του καί μπῆκε μέσα μὲ ποζα, τριγυρνώντας πκντοῦ τὰ κατεργάρικα μάτια του. Ὁ ἀρρωστος ἄρχισε νὰ τοῦ δηγιέται τὴν ἀρρώστια του, μὰ κείνος δὲν τιν

ἄφρασε νὰ πῆ πολλά λόγια—τὴν ξέρω, μωρέ, τοῦ λείε, τὴν ἀρρώστια σου, πῆγες κ' ἔφραγες ξυλάγκουρο, σὰ γαϊδοῦρι !

— Ὅχι, γιατρέ μου, δὲν ἔφαγα ξυλάγκουρο !

Σοῦτ ! Μὲνα θὰ τὰ πῆς αὐτά, παλαβέ ;

Νά ! μωρέ, καί τὰ φλοῦδια του πεταμένκ !

Κὶ ἀληθινὰ φαινόντανε σὲ μιά γωνιὰ πεταμένα μερικά φλοῦδια ξυλάγκουρου. Ὁ κακόμοιρος ὁ ἄρρωστος, γεύτηκε δὲ γεύτηκε ξυλάγκουρο, ὄρκο δὲ βᾶνω, ταμπουδιά πιά δὲν ἔβγαλε μπρὸς στοῦ γκατροῦ τὴν πόζα ! Δέχτηκε τὰ γιατροσόφια του μὲ γαϊδουρινὴ πομονή, σίγουρος πῶς σὰ δὲ βρῆ τὴν γατρειά του πὶ τέτοιο γιατρό, θά πάῃ τοῦλάχιστο καλά πεθαμένος ! Ὁ παρτσινέβελος, πού βαστοῦσε γερὰ τὸν ἀρρωστο τὴν ὄρα πού τοῦδαζε τὸ κλυστήρι—μακρὺ μακρὺ, νὰ σᾶς χερῶ, σὰν κανονιάκι—ἔμασε ὑστερὶς σιναμικῆς καί μάννης καί λαγοκοιμηθίης, βρήθησε τὸ γέρο γιατρό νὰ κείβῃ στὸ μουλάρι του καί ξεκινήσανε γι' ἄλλο χωριό, ἀφίνοντας τὸν ἀρρωστο νὰ μαλλοδέρνεται μὲ τὸν ἀγκυτὸ του. Στὸ δρόμο παράξενες σκέψες ζακίζανε τὸ μυκλὸ τοῦ παρτσινέβελου : — Βρέ, λείε μοναχὸς του, τί παλαβὸς ποῦμαι νὰ κᾶθουμι τόσον καιρὸ δούλος, σὰν εἶναι τόσο εὐκολο νὰ γεῶ μοναχὸς ἀφέντης ; Τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς γιατρικῆς τὸ μαθήκα ! Ἄ, ὄσση ὁ θεὸς νὰ πᾶμε στὴ χώρα καί σὰ μὲ ξαναῖδῃ ὁ γέρο-γιατρός, ὄς μοῦ τρουπήσῃ μὲ τὸ νυστέρι του τὴ μύτη !—

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000 !

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκαστον γραμματίον ἰσχύον διὰ τὴν κλήρωσιν 31 Μαρτίου 1909 τιμᾶται ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ :

ΜΕΓΑ ΚΕΡΑΟΣ	ἕκ δραχ.	100,000
1 Κέρδος	»	25,000
1 «έρδος	»	10,000
3 Κέρδη	»	5,000
5 Κέρδη	»	1,000
418 Κέρδη	»	100
557 Κέρδη	»	50

1000 ἐν ὄλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν..... 225,000

Γραμματία πολυθνήται. Εἰς τὰ δημόσια τιμεία καί λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Γραπτεῖας, εἰς τοὺς σταθμάρχους καί στασιάρχους τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καί τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς δραχ. μιᾶν ἕκαστον γραμματίον, ἰσχύον διὰ μιᾶν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων.

Διὰ πάσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καί τῶν Ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας.

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

δὲν ἔφτανε νὰ συνεισρέουν μοναχὰ τὸν ὀβολὸ τους γιὰ τὴν γιορτὴ, ὤφειλαν κιάλα νάρθουν νὰ πολυχρονίσουν τὸ Γεσίλα, νὰ χαροῦνε μὲ τις ἀδερφές. Ἀλλοῖς ἀλλοίμονό του ὅποιον ἀπάνταε πουθενὰ ἢ Μαριῶ μπροστὰ τῆς δὲν ἔβγαينه ἀπ' τὴ γλώσσα τῆς. Νάσαι σὲ κά αν νεοκζαντισμένο τρεχουν, τὴ γυιὸ τοῦ Θώμου Κρανιαὶ τὸν ξεχνάν. Κὶ ὅποιος πάλι θάρχονταν, καταρρόναγε τὴν κούλια, ἂν δὲ φιλεύονταν κὶ ἀπὸ τὰ δυο γλυκά, ἂν ἀκόμα δὲν ἔπατρνε μαζί του καί τὸ παντεσπάνι στὸ χαρτί. Ἡ γιορτὴ ἔπεφτε κιάλα τὴ λαμπρὴ κοντὰ κ' ἔτσι ἦταν καί τὰ κόκκινα ταῦγά σωρὸς στὸ πιάτο δίπλα στὴ βαντιέρα. Ὅλα ἔπρεπε νὰ δειχτοῦν πλοῦσα καί περισσα αὐτὴ τὴ μερκ. Ὅλοι ὄσοι ἀνέβαιναν τὴ σκάλα τῆς κούλιας ἔπρεπε νὰ φινούν πῶς λησμονᾶν τὴ δυστυχία τῆς, πῶς δὲ θυμούνται ἐκείνη τὴ στιγμὴ τὴ λιμοχτόνημα φωλιζεὶ κάτω ἀπ' τὴ σκεπὴ τῆς. Σ' αὐτὸ βουθούσε κὶ ὁ ἀνοιξιᾶτικος ἥλιος πού χύνονταν στὴ σάλα τῆς κὶ ἔστραφτε στοὺς κάτασπρους τοὺς τοίχους, παιγνίδιζε στὰ ρακοπύθηρα μὲ τὸ ροζόλι καί λάμπιζε φανταστικὰ κὶ αὐτὰ τὰ σκοουρισμένκ παλισατίλα, πού πάσχζαν μὲ τις μακριές σγουρές τους; πρασινάδες νὰ κρύψουν πίσωθὲ τους τὰ σαομένα τᾶγκωνάρια Ὅλα ἐκεῖ μέσα πάτχιζαν νὰ κρύψουν, νὰ σκεπάσουν καί νὰ σβῶσουν γιὰ μιά μέρα

τὸ τωρινὸ καί τὸ πραγματικὸ καί νάφισουν νὰ πλωθῇ καί νὰ μεταωριστῇ ἡ λάμπη τοῦ παρασμένου καί τὸ νεῖρο τοῦ μέλλοντος. Κὶ αὐτὰ τὰ δυὸ σμίγουν καί συγκεντρώνονται κὶ ἀστράφτουν γύρω ἀπὸνα ἔνομα, ἀπ' τὸνομα Κρανιας. Αὐτὴ τὴ μέρα δὲ γιόρταζε στὴν κούλια τᾶκροπόταμου ὁ φτωχὸς ἄγιος, ὁ ἔγνωστος κὶ ἄσημος μάρτυρας Γεσίλας, μὰ τὸνομα, ἢ γενιά, τὸ σοῖ τοῦ Κρανιαί, τὸ-σοῖ πού ἔκλεισε ὄλες τις ἐλπίδες του στὸ πρόσωπο τοῦ λοχία Γεσίλα Κρανιαί, τοῦ γόνου τοῦ Θώμου Κρανιαί, τοῦ ἀπόγονου τῆς γενεᾶς Κρανιαί.

Αὐτὴ τὴ μέρα πῆγε καί τὴ διάλεξε μιά φιλενάδα τῆς μητέρας μιά φορὰ νάρθη στὴν κούλια μὲ προξενιά γιὰ τὴ Μαριῶ. Ἐνα παιδί,πραματευτῆς, τὴν ἔβαλε νάρθη νὰν τὴ χαλέψῃ. Ἐχει τὸ σπῆτι του, τὸ μπαζλί του, τᾶλογοῦ του, κάμποσα στρέματα χωράφι κ' εἶν' ἀξιο καί γερό. Πῶς ἢ προξενήτρα κατέβηκε τὴ σκάλα ζωντανή, ἄς τὸ χρωστᾶει στὴ νέα βίβλιτα πού τὴν ἀνέβαινε ἐκείνη τὴν ὄρα. Ἐξ χέρια χύμησαν ἀπᾶνω τῆς γιὰ νὰ τὴν πνίζουν μὲ τρεῖς γλώσσες ἀνοιξαν ὄλες μαζί τοὺς καταρράχτες τους. Τὴ νύχτα μάτι δὲν κλείστηκε στὴν κούλια. Ντροπὴ παρόμοια ἴσα μὲ τὴν ὄρα δὲν τῆς ἔγινε. Μονάχα μιά φορὰ ὄταν πέθανε ὁ πατέρας, πού οἱ φίλοι τοῦ ἔβγαλαν δισκὸ στὸ παζάρι γιὰ τὸ ξόδι

του. Ἄν ἤθελαν οἱ φίλοι νάκαναν τὸ χρέος τους, ἔπρεπε νὰ τὸ κάμουν μυστικὰ ἀναμεταξύ τους, εἶπε τότε στὸν ἔφρα ἢ Μαριῶ πού τὸ μυρίστηκε, ἄγρια κὶ ὄξω ἀπὸ τὰ φρένκ τῆς. Μὰ οἱ τρουμπέτες, πού ἦθαν ὑστερα νὰ συνεδγᾶλουν στὸ στερνὸ τοῦ δρόμο τὸν ἀργυρὸ σταυρὸ τοῦ πρώην ἐπάρχου, ἔκμαν νὰ ξεχαστῇ ἢ ταπεινώσῃ κ' ἢ Μαριῶ μπόρεσε νὰ βγῆ στὸ παραθύρι καί νὰ στείλῃ, κρεμώντας τὰ λυτὰ μαλλιά, τὰ τελευταία ρεκατὰ τῶν ἀμοιροπκτέρα καί μιά ματιὰ κρυφὴ στὸ χρυσοφόρετο ἀξίωματικὸ, πού διάταζε μὲ τὸ λεπίδι του γυμνὸ τᾶπόσπασμα κάτω στὸ δρόμο. Τότε ἦταν κ' οἱ ἀξιωματικοὶ παρηγοριά. Τώρα ἢ Μαριῶ ἔχαστε καί τὸν ἀνθυπασιιστῆ, πού τὸν εἶχε τελευταῖα στὸ παννὶ δαμένον. Ἦταν εὐεργετικὸς, ἀλήθεια, μὰ ἀπὸ γενιὰ καλή ὁ μπάρμπας του ἦταν δῆμαρχος. Ἐκανε σὰν τρελλὸς γι' αὐτὴ. Μὰ μετατέθηκε ἀξαφνα κὶ ὄταν ὑστερα ἀπὸ λίγους μῆνες τὸ κατάφερε νὰ ξαναρθῇ στὸ κάστρο, τὴ βρήκε νὰ τὰ παίζῃ μὲ τὸ γραμματικὸ τῆς ἔφρας. Μὲ τοῦτον φτηνὰ τὴ γλύτωσε ἢ Μαριῶ μὰ κυνηγώντας καί τοὺς δυὸ γαμπροὺς δὲν ἔπιασε κανένα. Σὰ νὰ συμφώνησαν, δὲ βγήκαν πιά κ' οἱ δυὸ γιὰ δροπερὸ ἀέρα στὸ βελούχι τᾶκροπόταμου.

(Ἀκολουθετ)

Τόπος και τόκαι! Σάν ήρθαν στη χώρα, παράτησε τον αφεντικό του μίσ' στη μείση και τ'όστριψε, λέντας πώς πάει κι αυτός να βρῆ τὴν τύχη! "Ό,τι κι ἂν τοῦπ' ὁ γέρος πήγανε χαμένα. Μίσα σ' ἕνα ταγάρι ἔχωσε μερικές βεντούζες, ξουράφια και βοτάνια, καθάλιεψε γάδαρο, μὴ ἔχοντας μουλάρι, και βγήκε κι αὐτός στὰ τρυφερίτσα, γυρεύοντας στὰ χωριά πελάτες. Σ' ἕνα χωριό τότε φωνάζανε νὰ ἰδῆ μιά γυναίκα, πού τὴν ἔπιασε κόψιμο και βογκούσε και δερνότανε σὰ φίδι. Μπήκε μέσα μὲ πόζα, σάν τὸν ἀφέντη του, και στριφογύρισε παντοῦ τὰ μάτια, νὰ βρῆ κάποιον ἀποκοῦμπι, σάν κκι κείνονε... Τὸ ἀποκοῦμπι βρέθηκε! Βλέπει κκι σέ μὴ γ νιά ἕνα σαμάρι γαϊδουρινὸ κι ἀρχινᾷ τις φωνές, μ' ἀγανάχτηση:

— Γάιδαρο πήγες νὰ φᾶς, χαντακουμένη;
— Τι λές, γιατρέ, λωλάθηκες;
— Γάιδαρο, βέβχα! Νᾶ, μωρή, και τὸ σαμάρι, μένα θὰν τὰ πῆς;
"Ὁ δούστοχος ὁ γιατρός δὲν πρόφτασε νὰ βγάλῃ τὸ γαϊδουρί ἀπ' τὴν κοιλιὰ τῆς ἀρρωστης, γιατί τὸν πετάξαν ὄξω μὲ κλωτσιές, νὰ μάθῃ μιά φορὰ πὼς ἡ καρακάξα δὲν μπορεῖ νὰ περπατήσῃ σάν πέρδικα!

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Καινούριο βιβλίο τοῦ Σωτήρη Σκίπη, τὰ ἀκάθιστα μέτρα, μᾶς ἦρθε ἀπὸ τὸ Παρίσι. Γιὰ τὸ βιβλίο αὐτό, καθὼς και γιὰ ἄλλο του, τὴ «Μεγάλη αὔρα», θὰ γράψῃ ὁ ποιητὴς Παλαμᾶς κριτικὴ στὸ «Νουμᾶ».

— Ἡ ποίηση τοῦ Σκίπη ὄλο και σὲ καινούριους δρόμους ρήχεται—γι' αὐτὸ ἴσια ἴσια ξαφνιάζει τοὺς ἀνίδεους και τοὺς κριτικούς (II) τοῦ τύπου.

— Μὲ χαρὰ μαθαίνουμε πὼς σὲ λίγο καινούριο φιλολογικὸ περιοδικὸ θὰ βγῆ στὴ Σμύρνη, ἢ «Ἀκρα», ἀπὸ τοὺς κ. κ. Ἀλ. Φωτιάδη, Στέλιο Σεφεριάδη, Ν. Σαντοριναῖο και Τώνη Χριστίδη. Τὸ περιοδικὸ αὐτό, πού θὰ γράφεται βέβαια ἀπὸ Σμυρνοὺς λογίους, θὰ μᾶς δειξῆ μὲ πόση ἀγάπη δουλεύουσε γιὰ τὰ γράμματα και γιὰ τὴν ἴδια οἱ δικοὶ μας ἐκεῖ κάτω, στὰ περίμορφα Ἰωνικὰ ἀκρογιάλια.

— Ὁ Σά ν τ σ ο ς, ὁ διαβολάνθρωπος, μᾶς ἔστειλε καινούριο ἐπίγραμμα γιὰ τὸ «Δημητράκη» του. Ὅριστε το: * Ἀς βγάξουνε τὰ μάτια τους μὲ τὰ βιβλία οἱ ἄλλοι, Σὺ μόνο κι ὁ Μιχαήλ, ἱστορικοὶ μεγάλοι.

— Μὰ ποῖός ἐπιτέλους νᾶναι αὐτὸς ὁ Δ η μ η τ ρ ἰ κ η ς πὸς τόσο χόλιασε τὸ Σάντσό μας;

— Ὁ Πειραιώτικος «Παρθενών» τοῦ κ. Λάμπρου Ἐρτάστη ἀρχινᾷ ἀπὸ τὸ Μάρτη νὰ βγαίνει ταχτικά κάθε μῆνα, μὲ συντροφί, χρονιάτικη ὁ δραχμῆς.

— Τώρα βγήκε τὸ Β' τεῦχος του, σάν ἡμερολόγιο νὰ ποῦμε, καλλιτεχνικὰ τυπωμένο και γεμάτο ὄλη διαλεκτὴ. Πουλιεῖται δὺδ δραχμῆς και γιὰ τοὺς συνδρομητῆς τοῦ «Νουμᾶ» δρ. 1 1/2.

— Ὁ «Παρθενών» ἰζὸν ἀπὸ ἕνα δὺδ ἄβρα εἶναι γραμμένος ὄλος πέρα πέρα στὴ Δημοτικὴ.

— Ὁ ἀφροῦρος τῆς Καλαμάτας ἀγωνίζεται κι αὐτὸς μ' ἕναν τρόπο δικό του, και παραπολὸ ἔξυπνο, γιὰ τὴν Δημοτικὴ. Ἔχει μιά στήλιτσα πού τὴν τιλοφορεῖ «διαμόντια» και τὴ στολιεῖ μὲ γνῶμες τοῦ Ψυχάρη, Σολωμοῦ, Πάλλη, Παλαμᾶ, Ἐραλιώτη κλπ.

— Μὰ και τὰ χρονογραφήματά του, και μερικά κύρια ἄβρα του, γράφονται στὴ Δημοτικὴ.

— Γιὰ τὴν «Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία» τοῦ καθηγητῆ κ. Ν. Γ. Πολίτη, πού τυπώθηκε στὴ φετινὴ ἐπιστημονικὴ ἐπετηρίδα τοῦ Πανεπιστημίου, ἀξίζει νὰ γραφεῖ κάτι παραπάνου ἀπὸ μιά ξερὴ ἀναγγελία. Κ' ἐλπίζουμε νὰν τὸ κάνουμε σ' ἕνα ἀπὸ τὰ κατοπινὰ φύλλα

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ζαχ στὸ Διδερπουλ. Λάβανε τὰ 15 και σ' εὐχαρίστούμε.— κ. Ι. Ραφ. στὸν Πειραιᾶ. Τὰ εἶ ν α ι, και ἄλλα, τὰ δίχως περισημένια, πού μᾶς σημειώνεις ἀπὸ τὴν ἐπιφυλλίδα, δὲν εἶναι τυπογραφικὰ λάθη. Ἔτσι τὰ θέλει ὁ συγγραφέας κ' ἔτσι τὰ φέρουμε και μεις. Μακάρι σιγὰ σιγὰ ὄλοι μας νὰ δεχόμεστε και νὰ καθιερώνουμε ἕνα τόσο πραχτικὸ ἀπλοῦστεμα τῆς διλογίας. Γιὰ τὰ τυπογραφικὰ ψηφιδῆ ἔχεις δίκιο μὰ παραγγέλλουμε καινούρια στὴν Ἰταλία κ' ἔτσι σὲ κανένα μῆνα ὁ «Νουμᾶ» θὰ τυπώνεται πέρα πέρα μὲ καινούρια τυπογρ. βροτῆ.— κ. Α. Ε. στὸν Πειραιᾶ. Στείλε μας ἀντίστοκα. Μετᾶφρ. Μικωνταλάρ δὲ λάβανε.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΤΟΣ Γ'

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Β' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1908

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Table with 2 columns: ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ (Active) and ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ (Passive). Rows include Ταμείων και Τραπεζών, Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρω Δαχειοφύλων, Συναλλάγματα και γραμμάτια ἐν χαρτοφυλακίῳ, etc.

ΑΝΤΙΠΑΡΑΒΟΛΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 1908 ΠΡΟΣ ΤΟ 1907.

Table comparing work of 1908 and 1907. Rows include Τὸ ὑπόλοιπον τῶν καταθέσεων ἐν συνόλῳ κατὰ τὸ 1907 ἀνήρχετο εἰς, Κατὰ τὸ 1907 προεξοφλήθησαν, etc.

ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑΙ Β' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1908

ΧΡΕΩΣΙΣ

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

Table showing profits and losses. Rows include Εἰς ἔξοδα Διαχειρίσεως, ἤτοι: Μισθοὶ Διευθύνσεως και Προσωπικοῦ, Ἐνοίκιον Καταστήματος, etc.

ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ Β' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1908 ΔΡΑΧΜΩΝ 77,655.70 ΩΣ ΑΝΤΙΤΡΩ

Table for dividend distribution. Rows include Εἰς δριστικὸν μέρημα Β' εξαμηνίας 1908, Ἐκπλιττεῖται δι' ἔκτακτον ἀποθεματικὸν κεφάλαιον προνοίας, etc.

Τὸ μέρημα πληρώνεται:

Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ παρόντος Ἰσολογισμοῦ ὑπὸ τῆς Γενικῆς τῶν Μετόχων Συνελεύσεως. Εἶναι ἀπληροῦμενον τὸ μέρημα τοῦ φόρου και τοῦ δικαιοῦματος χαρτοσήμου, ὡς προκαταβληθέντος ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ Δημόσιον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰανουαρίου 1909.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΔΙΟΝ. ΛΟΒΕΡΑΟΣ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ